

ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА
ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAČKAUSČYNA“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Die Administration: (13 b) München 15, Pettenkofenstr. 23/1.

Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 8, Rosenheimer Str. 46 a.
Цана паза Нямеччынай: ЗША — 15 цэнтаў, Канада — 15 ц., Ангельшчына — 1 шылінг, Францыя — 20 фр., Бэльгія — 5 фр., Аўстралія — 1 шылінг, Аргентына — 2 пэзо. У іншых краінах раўнавартасць 15 ам. цэнтаў. Цана лётніцкай поштай у заакеянскія краіны — 30 ам. цэнтаў. — Падвойны нумары каштуюць падвойна.

Банкавае konto: Administration der weissruthenischen Zeitung „Bačkauscyne“
Bankkontonummer 357-125 Bayerische Hypotheken- und Wechselbank, München.

ГАЗЕТА Выходзіць раз у тыдзень — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE“

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND“

THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER
„THE FATHERLAND“

№ 1-2 (231-232)

Праваслаўныя Каляды 7 студзеня 1955 г.

ГОД ВЫДАНЬНЯ 9

Божай Міласьцю

Сьвяшчэнны Сабор Япіскапаў Беларускае Аўтакефальнае
Праваслаўнае Царквы на Чужыне

ДА УСЯЧЭСНАГА ДУХАВЕНСТВА, ПРАПАДОБНАГА МАНАСТВА І ўсіх багалюбных вернікаў нашых
НА ЧУЖЫНЕ І НА БАЦЬКАЎШЧЫНЕ ПРАБЫВАЮЧЫХ

Саборнае Каляднае Пасланьне

«РАСТВО Тваё, Хрысьце
Божа наш, асьвяціла сьвет
святлом Боскасьці: бо тады
зоркам, як Богу, служачы,
Зоркаю навучаныя былі па-
кланяцца Табе, Сонцу Праў-
ды, і вёсці Цябе, Усход з
вышніх, Та адзі, слава Та-
бе» (Трапар Пасхы Хрысто-
вага).

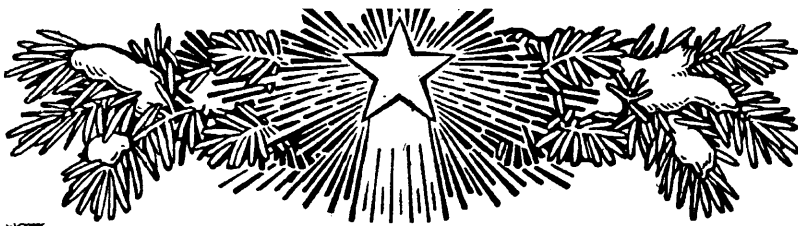
УЛЮБЛЕННЫЯ ЦІ НАШЫЯ!

ХРЫСТОС РАДЗІўСЯ! Радуй-
цеся і веселіцеся, а ня сум і жаль,
і слаўце Яго! Радуйцеся Той, Хто
прынёс нам Сьвятае з Неба, змыў
наш грэх першым, адкрыў нам
дзверы Раю і зрабіў нас Братамі і
Сёстрамі Сваімі. Доўга чакалі людзі,
зняможаныя грахамі сваімі, на Яго.
Чакалі таму, што Гасподзь Бог, дзеля
басконцага Міласэрдыя і Любоўі да
нас, Сам абвесьціў людзям яшчэ праз
Адама і Еву, што «насьмене Жанчы-
ны скрочыць галаву шатана» (1 Маф. 3, 15). А пасля неаднакратна паўтараў
праз Патрыярхаў ды асабліва праз
Прарокаў, што пашле нам Збаўцу,
Адзінароднага Сына Свайго, Ісуса
Хрыста. Натхнёны Духам Сьвятым,
прароки ўзмацнялі надзею людзей на
Прыход Мэсіі-Збаўцы, як Сонца Праў-
ды, Сьвятло і Радасьць сьвету! Пра-
рок Ісаа абвесьціў: «Вось Дзеве пачне
ўва ўлоньні, і народзіць Сына, і да-
дуць імя Яму: Эммануіл — з намі
Бог» (Іс. 7, 14). «Народ, што ходзіць у
цёмры, пабачыць Сьвятло вялікае. Бо
Дзіцятка радзілася нам, Сын даны
нам» (Іс. 9:2,6). Прарок Даніель аб-
весьціў: «І ўбачыў я: вось з воблака-
мі Нябеснымі ішоў як-бы Сын Чала-
вечы і прыведзены быў да Бога Ай-
ца. І дадзена Яму ўлада, слава і цар-
ства, каб усе народы і плямёны слу-
жылі Яму. Валадарства Ягонае — ва-
ладарства вечнае, якое ніколі не за-
кончыцца» (Дан. 7, 13-14). «І па скан-
чэньні шасьцідзесяці дзвёх сямдзін
адданы будзе сьмерці Хрыстос» (Дан.
9, 26). А прарок Міхей абвешчае: «І ты
малая мясціна, Віфлеем, радуйся, бо
зь цябе выйдзе Той, Каторы будзе
ўладкаваў Ізраэля. Каторага пахо-
джаньне ад пача ад дзён вечных.
Таму Ён пакіне і часу, пакуль ня
родзіць маючая р. ць. І будзе Ён —
мір» (Міх. 2:3,5).

Але вось споўніўся поўны часу, і
зьявіўся Архангел урыў Дзеве Ма-
рыі ў Назарэце і абвесьціў Ёй волю
Госпада Бога: «Радуйся, дабрадатная!
Гасподзь з Табою агаслаўленая Ты
між жанчын! Вось зачнеш Ты ўва
ўлоньні, і народзіш Сына, і дасі Яму
імя: ІСУС. Ён вялікі будзе, і Сынам
Усявышняга назавецца» (Лк. 1, 28,
31-32). І сора зазьзяла Зорка Віфле-
емская! У вялікім сьвятле зьявіўся
Ангел з Неба і абвесьціў Віфлеем-
скім пастыром: «Ня бойцеся! Бо цяпер
Нарадзіўся вам у месцы Давідавым
Збаўца, Каторы ёсьць Хрыстос Га-
сподзь. І пачалі Ангелы сьпяваць,
славячы Бога: «Слава на вышніх
Богу, і на зямлі мір сярод людзей до-
брае волі» (Лк. 2, 10-11, 14).
Так Нарадзіўся Хрыстос, Збаўца
наш, і палажыла Яго Прачыстая Дзе-
ва Марыя ў ясьлі, бо: «Ня было Яму
месца ў гасподзе» (Лк. 2, 7). Ня было
месца ў гасподзе Таму, Хто стаўся
гаспадою ўсяго сьвету. Той, па волі
Каторага сонца сьгравае зямлю, Сам

пры Сваім Нараджэньні быў сьвэты добрае волі».
І ў гэтым была вялікая радасьць
нашых пабожных продкаў, калі яны
сядалі за стол з пахучым сенам у
Сьвяты Вечар. Яны таксама знайшлі
Бога, і Нованароджана Хрыстос быў
зь імі, багаслаўляў іх і прыймаў да-
ры іхныя: палымную Веру, фіміям
Любоўі і цвёрдую Надзею на сваё

Усякі, хто хацеў увайсці ў стайню і

Абраз італьянскага мастака
Г. Дэлье Нотці

пакланіцца Яму, павінен быў схіліць
галаву! Схіленьне галавы — знак па-
коры, а толькі такіх ёсьць Царства
Божае. Поўныя гардыні ня ведаюць
пакоры, таму ня ведаюць і Ласкі Бо-
жае. Таму таксама ў атрымалі яе —
пакланіліся Народжанаму Дзіцятку
толькі пастыры і мудрацы, каралі
духа, звычайныя і найбольш вучо-
ныя людзі. «Бо першыя, у пакоры
свайей, ведалі, што яны нічога ня ве-
даюць, а другія, таксама ў пакоры
свайей, ведалі, што яны ня ўсё веда-
юць. І яны знайшлі Бога, бо каб знай-
сці Яго, патрэбна мець Добрую Волю.
І гэтую вялікую Праўду абвесьцілі Ан-
гелы з Неба: «Мір на зямлі людзям

ўваскрасеньне і жыцьцё вечнае. І гэ-
тую самую Веру, Любоў і Надзею на
скорую перамогу Дабра над злом і
сваё збаўленьне нашыя любыя суро-
дзічы будуць мець і цяпер калі яліні-
кі з запаленымі сьвечкамі на толькі
тыя на выгнанні, але і тыя, што па-
кутуюць на панаволенай Радзіме, і
тыя, што аддаюць жыцьцё сваё за нас
па ласох і пушчах нашых, і тыя, што
мучацца на катаргах і высылках.
Сьвяты Вечар злучыць усіх нас у ад-
ну Божую сямейку, хоць не адна ма-
ма заплача над пустым месцам за-
сталом, бо там ня будзе люблага сына
яе, а гэты сын заплача надзе ў лесе,
або на катарзе ці выгнанні. Але Га-

Усіх праваслаўных Беларусаў
на эміграцыі віншваем ізь вялікім
сьвятам Нараджэньня Хрыста!

Распачынаючы новы год працы

Першы нумар «Бацькаўшчыны» вый-
шаў у свет 31 кастрычніка 1947 году. А
сяньня гэтым першым нумарам за 1955
год мы распачынаем ужо дзевяты год
нашай выдавецкай дзейнасьці. Адрэзак
часу, які нас дзеліць ад пачатку перша-
га нумару нашае газэты, здавалася б,
невялікі, але ў эміграцыйных умовах
жыцьця, зьвязаных зь бесперапыннымі
цяжкасьцямі і ненармальнасьцямі роз-
нага характару, распачынаць дзевяты
год сыстэматычнай працы ў гэтай самай
галіне мае ўсё-ж такі не малое значэ-
ньне. Таму будзе зусім адпаведным і мэ-
тазгодным, калі мы глянем назад на про-
йзены бяз мала васьмю год натужанай,
вытрывай і ахвярнай працы гэтых ня-
многіх беларускіх журналістаў і нацыя-
нальных дзеячоў, якія шмат сваіх сілаў

сподзь Міласэрны, Збаўца наш і Пра-
чыстая Маці Яго сущаць болі на-
пэўна і мільёны надзеі на скорую
вызваленьне, бо-ж і Ён быў бяздом-
ны і цяжка пакутаваў, а Яна таксама
пралівала сьлёзы пад Крыжам Сына
Свайго, таму Яны разумеюць бедзі
нашыя.

Усёчэсныя Айцы! Любыя Браты і
Сёстры! Хрыстос, Сын Божы, нара-
дзіўся ў ясьлях, каб скончыць зямное
жыцьцё Сваё на Крыжы дзеля ўва-
скрасеньня. Так і мы цяпер церпім,
пакутуем дзеля ўваскрасеньня наша-
га! Няхай ж сьвятло Зоркі Віфлеем-
скае асьвятляе цемру нашу і напаў-
няе вялікай радасьцю і надзеяй, бо:
«Хто вытрымае да канца, зьбавіцца»
(Мц. 24, 13). Таму, калі хто з вас і за-
плача ў Сьвяты Вечар, няхай плач ваш
будзе ціхі, радасны і поўны надзеі на
Ласку Божую, якую Ён пасылае нам
праз нашу сьв. Царкву, і гаворыць
нам: «Я — уваскрасеньне і жыцьцё.
Хто верыць у Мяне, хоць памрэ, жыць
будзе» (Іо. 11, 25).

І ў гэтай нязломнай палымнай Ве-
ры, Надзеі і Любоўі да Збаўцы наша-
га, вітаем вас, усёчэсныя Айцы і лю-
быя Браты і Сёстры нашыя, з радас-
ным Сьвятам РАСТВА ХРЫСТОВА-
ГА і з надыходзячым НОВЫМ ГО-
ДАМ. Пасылаем вам нашае Архіпа-
стырскае Багаслаўленьне. Разам з Ан-
геламі сьвятымі будзем славіць пра-
слаўляць і маліць Яго, Нованароджа-
нага Хрыста, Бога нашага, каб Ён з
Ласкі Свае скараціў час пакутаў на-
шых, памог нам зьняць з крыжа гар-
отніцу нашу, нашу любую Маці
Беларусь.

Ласка Госпада нашага Ісуса Хрыста,
і любоў Бога і Айца, і шчадроты Сьвя-
тога Духа няхай будуць з усімі вамі.
АМІН.

Дана Року Божага 1954

месяца сьнежня

Аўстралія—Амэрыка.

ЗЫМРЭННЫ АРХІЯПСКАП
СЯРГЕЙ

Галава Сьвяшчэннага Сабору
Япіскапаў Беларускае Аўта-
кефальнае Праваслаўнае
Царквы

ЗЫМРЭННЫ АРХІЯПСКАП
ВАСІЛЬ

Сакратар Сьвяшчэннага Сабо-
ру Япіскапаў БАПЦарквы на
Чужыне.

і энэргіі прысьвяцілі і дзейнічаюць
пашырэнню роднага друкаванага
слова, ды вызначым нашыя далейшыя
шляхі на будучыню.

На працягу апошніх васьмю год не-
аднолькавая доля была ўдзелам нашага
выдавецтва. Былі перыяды росту і рос-
квіту, былі таксама і часы заняпаду.
Спачатку, у 1947—48 г.г., калі яшчэ ас-
наўная маса нашых суродзічаў была
сканцэнтраваная ў лягерах ДП у Ня-
меччыне, газэта наша, ахвярна пад-
трымліваная ўжо зарганізаваным тады
грамадствам, мела магчымасьць выхо-
дзіць рэгулярна. Але ад лета 1948 году,
калі распачалася масавая эміграцыя зь
Нямеччыны і выкліканы ёй даўжэйшы
перапынак арганізаванага нацыянальна-
грамадзкага жыцьця і працы, насту-
пілі і ў нашай выдавецкай дзейнасьці
крытычныя момэнты. Было нявымоўна
цяжка і з гледзішча матэрыяльнага, і з
гледзішча на адукацыйнае ў Нямеччыне
публіцыстычных сілаў. Але ня гледзячы
на гэтыя цяжкасьці, мы сваіх пазы-
цыяў не здавалі. Наша газэта, хоць
рэдка і нярэгулярна, але ўсё-ж такі вы-
ходзіла. Калі-ж працэс масавай эмігра-
цыі закончыўся, нашыя суродзічы асвоі-
лі з новымі ўмовамі жыцьця і працы
ў краінах свайго пасяленьня і згуртава-
ліся там у сваіх нацыянальных аргані-
зацыях, «Бацькаўшчына» пачала ад ме-
сяца жніўня 1951 году выходзіць ужо
рэгулярна.

Больш таго. У хуткім часе пасля ўз-
наўленьня рэгулярнага выдаваньня на-
шае газэты, мы пачалі перад сабой
больш амбітныя заданьні. Пачалі выда-
ваць месячныя ілюстраваны дадатак для
дзіцяй «Каласкі» і друкаваць асобнымі
кніжкамі найважнейшыя класічныя
творы беларускае мастацкае літаратуры.
Гэкім чынам мы мелі наўвядзе даць най-
патрэбнейшую духоўную сьраву як наша-
му маладому пакаленьню, гэтак і ўзрос-
лым, бо і адныя і другія непамерна вой-
стра адчувалі недастатак роднага дру-
каванага слова. Гэтае заданьне было ня
лёгкім, калі ўзяць пад увагу заўсёды
матэрыяльныя нястачы і адукацыйныя
кваліфікаваныя рэдактарскія сілаў у
Нямеччыне. Ня гледзячы на гэта, па-
стаўленьне перад сабою заданьні мы вы-
конвалі, як маглі, і сяньня можам пахва-
ліцца параўнальна не малымі сукцэсамі.
Да гэтага часу мы выдавалі рэгулярна
звыш паўтара году дзіцячы часопіс «Ка-
ласкі», які здабыў сабе прызнаньне сярод
нашае эміграцыі, і выдаці асобнымі
кніжкамі пяць найлепшых вялікіх твораў
нашае мастацкае літаратуры.

Мінулы 1954 год быў для нас таксама
нялёгкі, да некаторае меры навет кры-
зісовы. Раньняй вясной зь незалежных
(Заканчэньне на 2-ой балоне)

ГАДАВІКІ «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ» ЗА 1954 ГОД

З Адміністрацыі «Бацькаўшчыны» мо-
жна выпісаць гадавікі «Бацькаўшчы-
ны» за 1954 год, якія каштуюць па
4 амэрыканскія далары або іхную раў-
навартасць у мясцовай валюце.

Таксама можна яшчэ выпісаць гада-
вікі «Бацькаўшчыны» за 1952 і 1953 га-
ды ў цэне па 4 амэр. далары за кжыны,
а таксама камплет «Каласкоў» ад № 4
да № 20 ўключна (№№ 1, 2 і 3 друкава-
ліся, як трыёя балона «Бацькаўшчы-
ны» (за 1952-1953 г.г. у цвёрдай воклад-
цы) за 2.50 амэр. далары за кжыны.

Бясспрэчная перамога Захаду

ДА РАТЫФІКАЦЫІ ФРАНЦЫЯЙ ПАРЫСКІХ ДАГАВОРАЎ

Стары год закончыўся, як мы ў папярэднім нумары прадказвалі, выдатным трыумфам заходняй палітыкі ў справе збудавання заходняэўрапейскай абароннай сістэмы. Як ведама, удача або няўдача гэтай палітыкі залежыла вылучна ад Францыі, якая, навучаная гістарычным дасвеччаннем ды не дацэнняючы савецкай загрозы, больш баіцца небяспекі адраджанага нямецкага мілітарызму чымся больш актуальнай агрэсіі савецкага імперыялізму. Умела выкарыстоўваючы такое настаўленне Францыі, Саветы пусцілі ў рух усю сваю дыпламатычную і прапагандовую машыну, каб перашкодзіць ратыфікацыі французскім Нацыянальным Сабраннем парыскіх дагавораў. У сувязі з такой складанасцю і скамплікаванасцю цэлай праблемы былі сур'ёзныя падставы баяцца, што ратыфікацыя ў Парыжы можа праваліцца. А гэта выклікала-б глыбокі крызіс у заходнім лагеры і паставіла-б яго проста ў бязвыхаднай сытуацыі.

Вашынгтон і асабліва Лёндан нядвузначна пагражалі, што ў выпадку адмовы французскім Нацыянальным Сабраннем ратыфікаваць парыскія дагаворы, Нямеччына будзе ўсёроўна імі ўзброенай навет супраць згоды Францыі. Тым ня меней, аднак, у палітычных колах як наагул заходніх, гэтак і французскіх здавалі сабе справу, што змантаваныя заходняэўрапейскай абароны бяз удзелу ў ёй Францыі практычна немагчымае. Калі-б у гэтай абароннай сістэме і можна было абыйсціся без французскіх дывізіяў, дык нельга было-б абыйсціся на выпадак вайны з Саветамі без французскай тэрыторыі, якая мае для Францыі вынітакавае стратэгічнае значэнне. Дык зусім зразумелым быў той трывожны неспакой і напружанасе каханьне ў заходніх сталіцах, зь якімі яны сачылі за ходам ратыфікацыйных дэбатаў у Парыжы.

Гэтыя дэбаты распачаліся ў французскім Нацыянальным Сабранні 20 снежня і закончыліся 30 снежня. Мелі яны тры паасобныя і ў сваіх выніках

зусім розныя фазы. Пасля цэланочнага паседжання а 5 гадзіне раніцы 24 снежня Нацыянальнае Сабранне 280 галасамі супраць 259 пры 83, што паўстрымаліся, адкінула першы й найважнейшы артыкул парыскіх дагавораў, паводля якога Італія й Заходняя Нямеччына мелі быць прынятыя ў склад Бруксэльскага пакту, мела быць зь іхным удзелам створаная Заходня-Эўрапейская Вунія й праведзенае ўзбраенне Заходняй Нямеччыны. Затое дагавор аб прывярненні Заходняй Нямеччыне сувярэнітэту быў прынят 472 галасамі супраць 164. Дагавор аб будучыні Саарскай акругі быў ратыфікаваны 368 галасамі супраць 145.

Нэгатыўны вынік галасавання ў справе найважнейшага парыскага дагавору выклікаў у заходнім свеце пачуццё глыбокага расчаравання, а французскі прэм'ер Мэндэз Франс паставіў ультыматум, што з вынікамі галасавання ў другім чытанні ён зьвязае справу вогтум даверу для свайго ўраду. Другое галасаванне адбылося 27 снежня, якім дагавор аб уключэнні Італіі й Нямеччыны ў склад Заходня-Эўрапейскай Вуніі, узбраенні Нямеччыны й прыняцці яе ў склад Атлантычнага пакту быў ратыфікаваны большынёю 38 галасоў. За дагаворам галасавала 289 дэпутатаў, супраць 251 і 78 устрымалася. І напаслядак 29 снежня адбылося трэціе й апошняе галасаванне над усімі парыскімі дагаворамі разам, якое правяло іхную ратыфікацыю большынёю 27 галасоў. Паіменна: за ратыфікацыяй 287, супраць 260.

Такая хісткасць і няздэцываванасць французскага Нацыянальнага Сабрання, якое спачатку дагавор адкінула, каб за пару дзён яго прыняць, як і нязначная большыня, што выказалася за ратыфікацыяй, гавораць самі за сябе і асабліва аптымізму ў колах заходніх палітыкаў ня выклікаюць. Усё гэта гаворыць за тым, што Францыя сяньня ня ёсць вельмі пэўным і надзейным саюзнікам Захаду. З другога боку, раты-

фікацыя Францыяй парыскіх дагавораў канчаткова паставіла кропку над «і» і адхіліла найвялікшую перашкоду, што стаяла на дарозе да зьдзейснення заходняэўрапейскай абароннай сістэмы ў форме Заходня-Эўрапейскай Вуніі.

Ангельскі парламант, як ведама, вялікай большынёй галасоў першым ратыфікаваў парыскія дагаворы. Потым, 23 снежня ратыфікавала яго Італія вялікай большынёю 335 галасоў супраць 215 бязь нікога, хто-бы ад голасу пацэстымаўся. Зьяўляецца пэўным на 100%, што хутка будучы яны ратыфікаваны і парламентамі Бельгіі, Галандыі і Люксембургу. Астаецца яшчэ тады апошняе слова за Заходняй Нямеччынай.

Пазыцыя наважанага прыхільніка заходняй сістэмы канцлера Нямецкай Фэдэральнай Рэспублікі др. Адэнаўэра апошнім часам значна аслабілася ў нямецкай нутранай палітыцы галоўна з прычыны падпісання ім дагавору ў справе Саары, паводля якога Нямеччына згадзілася адмовіцца ад сваіх прэтэнсіяў да гэтай вельмі важнай акругі, заселенай Немцамі. Саарскі басейн будзе цяпер «эўрапейзаваны» з вялікімі выгадамі для Францыі. Паколькі-ж дагавор аб Саары разглядаецца, як неадлучная частка ўсіх іншых парыскіх дагавораў, канцлер Адэнаўэр будзе мець у парламанце вельмі сільную апазіцыю. Таму трэба спадзявацца, што парыскія дагаворы бонскім парламентам хачя і будуць ратыфікаваныя, але невялікай большынёй, бо значная частка дэпутатаў з урадавай кааліцыі будзе галасаваць супраць.

Хачя справа стварэння заходняэўрапейскага абароннага саюзу цягнулася доўгі час і раздзілася ў вялікіх муках, аднак закончылася вынікам пазытыўным. У гэтым і заключаецца вялікі трыумф заходняй палітыкі і ня менш вялікі і балючы ўдар для Савецкага Саюзу. Захад закончыў стары год і распачаў Новы 1955 Год бясспрэчнай перамогай.

Алесь Крыга

імя дабрабыту людства, у імя марксізму, камунізму і падобных аблыжных абстракцыяў.

На Другім Зьездзе беларускім пісьменьнікам яшчэ раз прыпомніць, што была вераснёвая пастанова ЦК аб уздыме сельскагаспадарскай прадукцыі, што ў наступным годзе трэба будзе паднягнуць да 30-і мільёнаў гактараў узгараную цаліну Азіі, што трэба паслаць 10 тысяч камсамольцаў на жывёлагадоўлю й г. д.

Не павясялее аднак у беларускай літаратуры й пасля Другога Усесаюзнага Зьезду. Мастацкая бядота й вобразная беднасць застануца й надалей ейнымі сталымі й неадлучнымі спадарожнікамі. У пагоні за вобразам бадзёрага й жыццёцярдаснага чалавека працы беларускія пісьменьнікі будуць дарэмна марнаваць свае сілы датуль, пакуль ня будзе створаны рэальны прагатып да гэткага вобразу — запраўдны вольны працоўнік чалавек.

Я. Запруднік

Распачынаючы новы год працы

(Заканчэнне зь 1-ай балоны)

ад нас прычынаў мы апынуліся ў васабліва цяжкім матарыяльным палажэнні, з прычыны якога былі змушаны перарваць на даўжэйшы час выдаванне «Каласкоў». А ад палавіны лета наступіў гэтакі-ж самы крызіс і ў рэдакцыйным складзе, бо людзі былі змушаны заняцца іншымі, ня менш важнымі грамадзкімі справамі. Трэба было рэарганізаваць усю працу і папоўніць рэдакцыю новымі сіламі. Даканца гэтага з розных прычынаў адразу было немагчыма. Такое палажэнне адбылася на рэгулярынасці выхаду нашае газеты, што мінулы год прайшлося закончыць ня 52-ім, як павінна было быць нармальна, але 48-ым нумарам. З гэтае-ж прычыны зацягнулася і выдаванне далейшых кніжак твораў беларускае як класічнае, гэтак і сучаснае мастацкае літаратуры.

Аднак справа ўпарадкавання і ўпарадкавання нашае далейшае рэдактарскае і выдавецкае працы перад некалькімі тыднямі была ішчасліва развязаная. Да сістэматычнага рэдакцыйнага супрацоўніцтва ў гэзце прыступіла некалькі здольных маладых публіцыстаў, што памагло ня толькі рэгулярна прадаўжаць нашу працу, але й палепшыць яе якасна: чытачы знаходзяць цяпер на балонах газеты рад новых прозьвішчаў, аднаго газэта сталася больш жывой, размавітай і шматбаковай. Узнавілася таксама й выдаванне «Каласкоў», якія сяньня прадстаўляюць сабою адзіную лектуру для нашых дзяцей ды служацкіх падручнікам для навучанья роднае мовы і нацыянальнага ўзгадавання. Выдавецтва «Бацькаўшчыны» мае ўжо поўнасьцю зложаныя і поўнасьцю адрэда-

ваныя чатыры новыя вялікія кніжкі найлепшых твораў нашае мастацкае літаратуры, якія адразу пасля сьвятаў, калі праміне выкліканае імі абцяжжанне працы ў друкарні, пачнуць паяўляцца адна за адной у наступнай чарговасці: 1. «Сымон Музыка», паэма Якуба Коласа, 2. «Спадчына» — вялікі зборнік паэзіі Янкі Купалы, 3. «**Ля чужых берагоў**» — альманах выбраных твораў сучасных беларускіх паэтаў і пісьменьнікаў на эміграцыі, і «**Творы**» Власта (Вацлава Ластоўскага).

У першай палавіне бягучага году наша Выдавецтва заплянавала выдаць дзве далейшыя кніжкі нашае літаратуры: 1. мастацкі нарыс сучаснага беларускага пісьменьніка на эміграцыі Юркі Віцьбіча «**Плыве з пад Святое гары Нёман**» і 2. апавесць дзесяць год таму памерлага выдатнага беларускага прэзаіка Кузьмы Чорнага «**Лявон Бушмар**». Яшчэ пазьней ставім сабе за заданне выдаць вялікі зборнік выбраных твораў аднаго з найвыдатнейшых беларускіх паэтаў эпохі «нашаніўства» — Максіма Багдановіча.

Гэтак сьціплая групка людзей, што знаходзіцца ў Мюнхэне, і такая-ж сьціплая групка за акіянам, што стала засільвае рэдакцыю сваімі творамі й артыкуламі, не шкадуючы ані часу, ані энэргіі й здароўя, бізнітэрсёўна робіць усё магчымае, каб роднае друкаванае слова — гэтая наймагутнейшая зброя ў нашым нацыянальным і палітычным змаганні — не замерла на эміграцыі, але каб буйна красавала, усёцяж разьвівалася й пашыралася.

Дабравольна прыняты на сябе аба-

Да беларуска-летувіскіх дачыненняў

Пасля надрукавання адказаў на апытаннік, каторыя «Бацькаўшчына» перадрукавала ў № 39-40 і 41, «Тэвішкес Жыбурай» («Святоло Дамовы») зьмясціў на тэму беларуска-летувіскіх дачыненняў наступны рэдакцыйны артыкул у № 21 (230):

«**БЕЛАРУСЫ Й МЫ**»

„У мінулым нумары «Тэвішкес Жыбурай» наш ньюёрскі карэспандэнт Альмус крыху шырай разгледзіў праблему ўзаемных дачыненняў ізь Беларусамі. Таго-сяго некаторыя цытаваныя ім выказванні Беларусаў можа на'т вельмі здзівілі. Яны былі можа некаторым нячуванай неспадзеўкай. Трэба, адылі, зацэміць, што цытаваныя там пагляды належаць якраз найболей прыязным да Летувісаў дзеячам. Большыня іншых выказалася-б яшчэ станаўчэй. Усе летувіскія масы павінны ўсвядоміць сабе, што ў нас ёсць нч толькі польская, але й беларуская праблема. Беларусы ўважаюць даўнейшае Вялікае Княства Літэўскае за беларускае гаспадаства, іншымі словамі, прысабечуюць мінуласць Летувы. Але ня толькі мінуласць. Тэрытарыяльны прэтэнсіі іхныя ня меншыя за польскія. Свае заходнія граніцы яны вядуць празь Еўе й Жыжморы.

Гэткія факты, ведама, не павялічваюць нашых сымпатыяў да Беларусаў і ня надзяць нас да бліжшага супрацоўніцтва зь імі. Іхныя тэорыі даволі наіўныя, ім не стаець навуковага падкладу, але затое ў іх відаць шмат нацыяналістычнага запалу, з каторым усё-ж нельга ня лічыцца. Ён можа стаць і палітычным аб'ектам. Беларусы-ж нашыя суседзі. Іхная будучыня ня можа не датыкацца будучыні летувіскага народу.

Сярод нас помала зацікаўленьня Беларусамі і іхнымі (нацыянальнымі) імкненнямі. Мы павінны ўсё-ж напамініць, што іх усіх каля 12 мільёнаў. І гэта не Расейцы, як таму-сяму здаецца. Болей за 150 год яны былі пад уладаю Расейцаў, а ўсё-ткі іх нацыянальны рух патроху разьвіваўся. Народ не растаіў і ня зьліўся з Расейцамі. Ад дальшага росту гэтага руху можа залежыць нат доля ўсяе Эўропы. Калі-б Беларусам удалося стаць на свае ногі побач ізь Украінаю, вага расейскага колёса ў Эўропе была-б чыста падарваная — ад яго было-б аднята 50 мільёнаў жыхароў. І гэта ў карані зьмяніла-б дачыненні палітычных сілаў Усходняе Эўропы.

Некаторыя з нашых палітыкаў ані ня хочучь цікавіцца беларускай праблемаю. Нам быццам не карысна зьяўленьне Беларусі. Але ўспомніце, што гэтае зьяўленьне не залежа ад нашага жадання і ад карыснасці нам. Беларускі народ, што працяхаецца — гэта ўжо жыццёвы факт. Гэтае адраджэнне нясець нам беспасягэдня толькі небяспечнасць ведамых ускладненняў. Але, азіраючыся палажэнне з гледзішча дальшага развою, яно нам і ўсяму гэтаму раёну Эўропы навет канечне патрэбнае. Мы ўжо лёгка можам зразумець, што пакуль існуе расейская імперыя, малыя народы на ейных узьмешках будуць жыць у вечным страсе быць праглынутымі. Гэтая небяспечнасць можа зьгінучь адно тады, калі гэты расейскі колёс будзе абрэзаны з усіх бакоў і буйнымі кавалкамі — вылучэнне такіх кавалачкаў, як Балтыцкія народы, ня мела-б яму ні-

якага значэння. Але трэба прызнаць яшчэ горшую праўду, найма, што й вызваленне гэтых народаў, пакуль расейская імперыя не павалена, ані немагчымае. Ні ў якім прыпадку Расея самахоць не адмовіцца ад акупаваных краёў, ні ў якім прыпадку адтуль самахоць ня выйдзе. Умова вызвалення гэтых краёў і вольнай будучыні — гэта адцесьненне Расейцаў у іхныя прыродныя землі, у кірунку Волгі. Праўда, таксама Волга ня ёсць расейскай спрадвеку, алылі на адраджэнне тамашніх старых народаў ня маю чаго спадзявацца. Але затое бяссумлеву могуць жыць незалежным жыццём народы раёну Каўказу і Каспійскага мора, каторых адлучэнне было-б другім вялікім ударам па расейскай імперыі і ськірвала-б увагу Расейцаў на раён паўдзённага Сібіру, ня меней багаты мінераламі.

Ня трэба думаць, што гэта толькі неразумныя лятучыні. Калі-б яны былі дурныя, дык яшчэ дурнейшыя ўсялякія іншыя надзеі на вызваленне, асабліва-ж на тое, што побач ізь непадзельнай расейскай імперыяй, гэтай турмою народаў, маглі-б існаваць вякімі малыя гаспадарствы, дыі яшчэ адгараджаючыся гэтага колёса ад мора!

Мы ўсё такі павінны ўсвядоміць, хочацца нам гэтага ці ня хочацца — нашая доля звязаная з доляю іншых народаў, усіхненых Расейцамі, у тым ліку й Беларусаў. Праўда, што нацыяналістычныя беларускія колы вельмі няпрыязныя да Летувісаў, адылі-ж ігнаруючы іх, не зварачаючы на іх увагі, мы іх сваімі прыляцелямі ня зробім. А трэба было-б, бо да гэтага кліча надыходзячае супольнае хоцаньне за вызваленне і патрэба будучага сужыцця.

Калі-б у 1918 г. імкненні Украіны й Беларусі пачаць новае жыццё ўдаліся, калі-б гэтыя краі ня былі ўзной паяволеныя Расейцамі — на гэты раз балышавікамі — і нашая доля была-б нахшая, 1940—1941 гады былі-б немагчымыя. Нашым жаданнем павінна быць, каб сучасныя імкненні гэтых народаў не правалі дарма, а нашае заданне — знайсці хворму ўзаемных дачыненняў.

★

АД РЕДАКЦЫІ: Вышэй прыведзеныя словы летувіскае газеты аб правільным разуменні беларускае праблемы і аб патрэбе беларуска-летувіскага збліжэння шыра вітаем. Яны йдуць па лініі думак надаўна зьмешчанага нам артыкулу «Пад супольным знакам Пагоні». Але каб узаемае паразуменне й збліжэнне магло стацца магчымым, патрэбны з абодвух бакоў аб'ектывізм у спрэчных пытаннях. А цвёрджанне «Тэвішкес Жыбурай», што мы, уважаючы Вялікае Літэўскае Княства за беларускую дзяржаву, «прысабечваем мінуласць Летувы» — далёкае ад аб'ектывізму. Далей, «ня трэба бачыць у чужым воку макулінкі, а ў сваім не заўважаць бярвяна». Гэтак летувіская газета закідае нам, што мы вядзем свае граніцы празь Еўе і Жыжморы, а забываецца пры гэтым, што амаль усе Летувісы вядуць свае граніцы далёка на ўсход ад Горадні, па Наваградак, Маладэчна і на ўсход ад Паставаў і Браслава, г. зн. празь тэрыторыі, многія зь якіх аддаленыя ад этнаграфічнае Летувы больш чымся на 100 кілямэтраў.

Чалавек можа зьнішчыць сьвет

Польскі лёнданскі літаратурны тыднёвік «Вядомосці» ў нумары за 3. 1. 1955 году сабраў высказваньні некаторых вучоных і палітыкаў аб зьнішчальнай сіле атамных і вадародных бомбаў. З гэтых высказваньняў вынікае, што ў нашу атамна-вадародную эру чалавек пры помыах атамнага аружжа можа лёгка зьнішчыць даслоўна ўсё арганічнае жыццё на цэлай зямной кулі, іншымі словамі з волі сьмяротнага чалавека, а

вязкі ўспомненых людзей ускладаюць таксама некаторых грамадзкіх абавязкі, праўда, шмат лятэйшыя і сьціплейшыя, і на ўсіх іншых нашых суродзічаў на эміграцыі. Гэта — пры ўсякай нагодзе і пры каннай магчымасці стала памагаць нашаму Выдавецтву і матарыяльна, і ў пашыранні ды калыптараванні нашых выданняў, і ў галіне супрацоўніцтва ў самой газэце. Да ўсіх нашых суродзічаў ад таго, дзе яны сяньня ў вольным свеце знаходзяцца, мы звяртаемся із гарачым заклікам:

Не павінна быць апыводага Беларуса на чужыне, які-б ня быў падпішчыкам, чытачом і пашыральнікам «Бацькаўшчыны» і ейных кніжных выданняў!

Хочацца верыць, што словы гэтыя нашыя суродзічы прымуць да сэрца, іх зразумоць і выкажаць трохі добрай волі, каб пастаўлены намі лёзунг стаўся рэчаіснасьцю. Гэтым дробным, але масава праўденым выклікам будзе зроблена вялізарная нацыянальная работа.

Рэдакцыя й Выдавецтва «Бацькаўшчыны»

Мюнхэн, 1. 1. 1955 год.

(Заканчэнне на 5-ай балоне)

ДА НАШЫХ ПАДПІШЧЫКАЎ

Ува ўсіх адміністрацыйных справах газэты, як падпіска, зьмена адрасу, уругуляваньне належнасці, выпіска кніжак і г. п., трэба звяртацца непасрэдна да Адміністрацыі «Бацькаўшчыны». Просьбы палагоджання адміністрацыйных справаў, накіроўваныя на адрас рэдактароў і іншых асобаў, ня будуць выконваныя.

Адміністрацыя «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»

Бальшавікі дацэньваюць ролю эміграцыі

Апошнімі месяцамі Масква пачала праўляць асабліваю зацікаўленасць дзейнасцю антыкамуністычных эміграцыяў з Савецкага Саюзу і, што найважней, распачала крокі з мэтай супрацьдзеяння эмігранцкай антыбальшавіцкай акцыі. Яна пусьціла ў рух такія выпрабаваньня ёю мэтады, як правакацыйнае кампрамітаваньне эмігранцкіх палітыкаў і эміграцыі ў цэласьці ў вачох палітычных дзейнікаў Захаду, выкраданьне эмігранцкіх дзеячоў, каб потым выкарыстоўваць іх дзеяў вымушаных заяваў, што яны перайшлі на савецкі бок дабравольна, ды абвясняць у прэсе і радыё дыскваліфікуючыя эміграцыю нябыліцы з мэтай скампрамітаваць яе ў вачох савецкага грамадзянства, ды, напаследак, індывідуальны тэрор супраць прадстаўнікоў эміграцыі.

Усё гэта вымоўна гаворыць за тым, што бальшавікі эміграцыі і яе дзейнасці моцна баяцца і ўсякімі спосабамі стараюцца яе спаралізаваць і зьменшыць ейны эфэкт. Баяцца, бо эміграцыя зьяўляецца сыньня адзіным фактарам, які мае магчымасць трохі прыпадняць шчыльна зацягнутую залезную заслону: з аднаго боку яна дакладна інфармуе Захад аб тым, што за залезнай заслонай дзейці, даючы яму канкрэтныя інфармацыі зь першае рукі, а з другога — яна пры помачы радыя і іншымі шляхамі мае магчымасць прамаўляць да сваіх суродзічаў на бацькаўшчыне, гаварыць да тых, якія маюць да яе поўны давер. І гэта бясспрэчны ўжо факт, што эміграцыя з Савецкага Саюзу годна выконвае сваю гістарычную місію і свайго побыту ў вольным сьвеце не марнуе.

Але ёсць яшчэ адзін вельмі цікавы і важны аспект гэтае справы. Бальшавікі, зразумела, ненавідзіць усю эміграцыі, як жывых сьветкаў на Захадзе іхных зьлачынстваў. Але да таго часу, пакуль эміграцыя ня мела голасу, пакуль між некаторымі эмігранцкімі коламі і Амэрыканцамі не завязалася супрацоўніцтва, яны на дзейнасць эмігранцкіх арганізацыяў бадай што зусім ня рэагавалі. Яны аб ёй маўчалі, бо ведалі, што весткі аб гэтай дзейнасці не пранікнуць празь залезную заслонку да народаў Савецкага Саюзу, і таксама зразумелі, што заходні сьвет ня так лёгка паверыць у рэзальці эмігрантаў аб савецкіх зьлачынствах, бо для заходняга чалавека, навет антыкамуністычна настроненага, яны будуць за сэнсацыйныя і мала праўдападобныя. І хаця савецкія агенты раней шмат свабадней, чымся сыньня, парушаліся ў краінах Заходняе Эўропы, а ў Заходняй Нямеччыне чуліся, як у сьце дома, эмігрантаў не чапалі і актаў індывідуальнага тэрору не праводзілі. Эмігранты, у сілу сваіх абмежаваных магчымасцяў, былі для савецкага рэжыму амаль што бясшкодныя.

Але вось пачало завязвацца супрацоўніцтва між эмігранцкімі арганізацыямі і Амэрыканскім Камітэтам Вызваленьня ад Бальшавізму, які стварыў матэрыяльны і тэхнічныя магчымасці распысьленьня эмігранцкай антыкамуністычнай дзейнасці, памогіць ёй выйсьці з да-сцюшэняга вузкага абмежаваньня, і пачаў падтрымліваць яе палітычна. Праўда, свайго галоўнага заданьня — стварэньня палітычнага цэнтру эміграцыяў Амэрыканскі Камітэт не дасягнуў і дагэткуль. Але гэты Камітэт даў у рукі эмігрантаў дзьева важныя пазыцыі, на якіх яны могуць заактывізаваць сваю антыбальшавіцкую дзейнасць і пераказваць яе далёка па абодвых баках залезнае заслоны.

Адныя такой пазыцыяй зьяўляецца

радыё «Вызваленьне», церазь якое эмігранты гавораць да сваіх суродзічаў на бацькаўшчыне, адкрываюць ім усю праўду аб бальшавізме і вольным сьвеце, нясуць словы пацехі і гартуюць іхную волю да змаганьня. Цераз гэтае радыё гавораць не Амэрыканцы і гаворыцца не ад імя Амэрыканцаў. Тут гавораць запраўдныя прадстаўнікі паняволеных народаў, іхныя словы даходзяць да слухачоў і выклікаюць у іх поўны давер. Другой пазыцыяй зьяўляецца Інстытут для Вывучэньня Гісторыі й Культуры СССР, які, згуртаваўшы вакол сябе вучоных шматнацыянальнае эміграцыі з Савецкага Саюзу і даючы ім магчымасці навуковае працы, аб'ектыўна, навукова, на фактах і канкрэтных дадзеных, знаёміць заходні сьвет з праўдаю аб савецкай імперыі і яе рэжыме. Абедзьве гэтыя пазыцыі, здабытыя эмігрантамі дзякуючы матэрыяльнай і тэхнічнай дапамозе Амэрыканцаў, зьяўляюцца ўжо для бальшавікоў страшнымі і небяспечнымі.

Гэтак яшчэ некалькі месяцаў таму назда апінуўся ў Савецкім Саюзе стары ўкраінскі эмігрант Круты і перадаў праз савецкае радыё ды зьмясьціў у савецкай прэсе даўжэзны артыкул аб украінскай эміграцыі на Захадзе. Для нас ня мае значэньня, ці Круты дабравольна перайшоў да бальшавікоў ці яго бальшавікі выкарылі. Для нас былі цікавыя ягоньня выказваньні, бо няма найменшага сумлёву, што праз вусны Крутага гаварыла бальшавіцкае МВД.

Вось-жа Круты ўсё астрыё свайго нападку ськіраваў супраць Амэрыканскага Камітэту, як агентурнай арганізацыі амэрыканскага шпіянажу, і ў першую чаргу супраць тых украінскіх эмігранцкіх палітыкаў, што з гэтым Камітэтам увайшлі ў супрацоўніцтва. Галоўнай мэтай гэтага бальшавіцкага ўдару было само супрацоўніцтва Амэрыканцаў з эміграцыямі і таму было яно прадстаўленае, як выключна шпіёнская змова для падрыўной акцыі ў Савецкім Саюзе.

Хутка пасля гэтага наступілі акты індывідуальнага тэрору супраць прадаўнікоў радыя «Вызваленьне», у выніку якіх трагічна загінуў рэдактар беларускай сэкцыі радыя Леанід Карась, а некалькі тыдняў пазьней — выдатны азербайджанскі палітычны дзеяч і дырэктар азербайджанскага аддзелу радыя «Вызваленьне» Фаталібліль. Сталася ведамым, што савецкія агенты палівалі і на іншых прадаўнікоў радыя, а адзін агент быў арыштаваны намечкай паліцыяй, калі знаходзіўся ў памешканьні аднаго расейскага прадаўніка радыя і, перадаўшы яму пісьмо ад ягоных бацькоў, што знаходзяцца ў СССР, намаўляў яго вярнуцца «на родину».

А вось найсьвяжэйшы прыклад з гэтае сэрыі. Перад чатырма месяцамі раптоўна зьнікнуў зь Мюнхэну выдатны грузінскі дзеяч Маглакелідзэ, які ў часе незалежнасці Грузіі быў генэрал-губэрнатарам Тбілісі, пазьней Абхазіі, пасля выміграваньня ўзначальваў многія антыбальшавіцкія грузінскія арганізацыі на чужыне, а падчас апошняй вайны прыймаў актыўны ўдзел у збройным змаганьні супраць бальшавікоў і быў ўзьведзены Нёмцамі ў рангу генэрала.

Вось-жа ў першых днях сьнежняна 1954 году Маглакелідзэ абвесьціў у савецкай грузінскай газэце «Заря Востока» сваё асьвеччваньне, якое потым перадрукавала ўсходнянямецкае камуністычнае газэта «Тэгліхэ Рундшаў» у нумары за 9. 12. 1954 г. І ў гэтым выпадку мала нас цікавіць, ці Маглакелідзэ сам перайшоў да бальшавікоў ці быў насільна

апошнімі схоплены. Для нас цікавае ягонае асьвеччваньне, бо і тут церазь ягоньня вусны гаворыць бальшавіцкае МВД, тым болей, што асьвеччваньне Маглакелідзэ ёсць амаль даслоўным паўтарэньнем у дачыненні да Амэрыканскага Камітэту і супрацоўнічаючых зь ім грузінскіх і армянскіх эмігрантаў словаў Крутага, сказаных раней пад адрасам таго-ж Амэканскага Камітэту і ўкраінскіх палітыкаў, што з гэтым Камітэтам супрацоўнічаюць.

І Маглакелідзэ б'е яказ па тым, што бальшавіком найбольш баліць. Ён прадстаўляе Амэрыканскі Камітэт, як выключна шпіёнскую арганізацыю, а супрацоўнічаючых зь ім Грузінаў і Армянаў, як запраданах Амэрыканцам шпіёнаў. Між іншага, Маглакелідзэ піша: «Амэрыканскі Камітэт у Мюнхэне зарганізаваў спецыяльны аддзел з радыястанцыяй «Вызваленьне» і заснаваў там Інстытут для Вывучэньня Гісторыі й Культуры СССР, які займаецца зьбіраньнем і апрацоўваньнем разьведчых матэрыялаў аб Савецкім Саюзе, а таксама рэдагаваньнем хвалёных і пляткарскіх матэрыялаў для антысавецкай прапаганды».

Абодвы выступленьні, Крутага і Маглакелідзэ, зьяўляюцца бясспрэчнымі довадамі, што падсавецкія народы ўжо зьяўляюцца пайнфармаваныя аб дзейнасці сваіх эміграцыяў, у чым выдатную ролю адыгрывае, зразумела, радыё «Вызваленьне». Для абясшкоджаньня гэтае эміграцыі і скампрамітаваньня не сярод суродзічаў на бацькаўшчыне МВД прадстаўляе яе, вуснамі Крутага і Маглакелідзэ, як платных амэрыканскіх шпіёнаў і дывэрсантаў, а не як палітычных дзеячоў і змагароў за вызвольную ідэю. Каб забіць сярод народаў Савецкага Саюзу ўсякую надзею на помач эмігрантаў у іхным вызваленьні, Маглакелідзэ і прадстаўляе іхную акцыю, як «безнадзейнае прадпрыемства», аб чым пачынаюць пераконвацца і некаторыя эмігранты. З гэтага гледзішча нязьвучайна вымоўным ёсць наступны адрывак з артыкулу Маглакелідзэ:

«Практычная дзейнасць галавароў антысавецкіх эмігранцкіх арганізацыяў, што знаходзіцца на службе імперыялістычнай разьведкі, заслугоўвае на пагарду і зьяўляецца зусім безнадзейнай. Некаторыя з гэтых крыкуноў, што жывуць на амэрыканскія і ангельскія падаткі і выдаюць сябе за «палітыкаў», навет ня ведаюць, на сколькі жалюгодныя і сьмешныя іхныя спробы прынесці якую-небудзь шкоду для Савецкага Саюзу. А іншыя зусім намерана — наўмысьля — ня хочаць гэтага заўважыць. Аднак ня ўсё такія. Незадоўга да сваёй сьмерці ў чэрвені 1954 году, адзін з галавароў грузінскіх меншавікоў — Гегечкоры — пісаў мне:

«... да чаго мне абрыдзела вечна стаць з працягнутай рукой і прасіць падаткі...» Іншы «вождь» грузінскіх эмігрантаў — Кедыян — пакачэў жыццё самагубствам у 1954 годзе, выскачыўшы з вакна. І яшчэ адзін «правадыр» антысавецкай эміграцыі, Аліхан Кантэмір, што выдае нахабную газэтку «О'Эдінельны Кавказ», апэньняючы перспектывы эміграцыі, заявіў мне нядаўна: «Мы бязь ніякага сэнсу псуём паперу і ня ведаем, каму патрэбная нашая пісаніна».

Простыя эмігранты з каўкаскіх краёў вядуць цяжкае і бясспраўнае жыццё заграніцай. Галавары эміграцыі, якія даўно ўжо сталіся наёмнымі агентамі імперыялістычнай разьведкі, шляхам абману намагаюцца заманіць гэтых людзей у туго

КРОК НАПЕРАД, ДВА ПАЗАД АБО АБ БЕЛАРУСЬСКИХ СЕЛЬСКИХ МЛЫНОХ «Звезда»

з 14. XII. 1954 г. Падаем без каментароў. «За апошні час большасць калгасаў Менскай вобласці значна павысіла натуральную аплату працадніа. Цяпер у кожнай сельгасарцелі можна сустрэць сем'і, якія атрымліваюць на працадні 60—100 пудоў збожжа, а то і больш. Радасная зьява! Але вядома, што зь зерня хлеб не сылячэш. Раней чым пакласьці на стол духмяны каравай, зерне трэба змалоць. І вось атрымліваецца так, што калгасам і калгасынкам часам лятэй вырасыць збожжа, чым змалоць яго.

«У Чырвонаслабодскім раёне, напрыклад, ёсць толькі адзін млын, які разьмешчаны ў раённым цэнтры. У раёне 20 сельгасарцеляў. За 20—25 кілёмэтраў вымушаны ехаць калгасынкі ў млын у Чырвоную Слабаду. Але на гэтым іх турботы не канчаюцца. У млыне трэба ня менш 3—4 дзён чакаць свае чаргі. Калі ўлічыць, што кожнаму калгасыніку трэба зьездзіць у млын ня менш за 2 разы ў год ды патраціць пры гэтым на дарогу чацьвёра сутак, то атрымаецца, што

або іншую эмігранцкую арганізацыю, якія займаюцца шпіянажам на карысьць ЗША або Ангельшчыны. І такім чынам стараюцца прымусяць іх дзеіць супраць іхнай бацькаўшчыны, супраць народаў.

Гэта, аднак, становіцца з кожным днём цяжэй: бальшыня простых эмігрантаў дасканалая разумее, што для іх нічога добрага з гэтага ня выйдзе».

Мэта гэтых словаў аж надта ясная: пераканаць падсавецкіх людзей, што іхныя эміграцыі не прадстаўляюць сабой якой-небудзь маральнай і ідэйнай сілы, што гэта запраданах шпіёнаў, а не палітычных дзеячых, што іхныя намаганьні безнадзейныя і савецкія людзі не павінны мець ніякай надзеі, што эміграцыі гэтыя нешта зробіць для вызваленьня сваёй бацькаўшчыны.

З усяго вышэй сказанага і мы і нашыя партнэры з Амэрыканскага Камітэту павінны зрабіць адпаведныя вывады. Мы, эмігранты вывады гэтыя ўжо зрабілі, заявіўшы ў сувязі з тэарыстычнымі актамі супраць нашых прадаўнікоў радыя «Вызваленьня», што з занятых намі антыбальшавіцкіх пазыцыяў не адступім. Не адступім ні на крок, хоць-бы трэба было прынесці далейшыя ахвяры. Змаганьне з бальшавізмам за вызваленьне нашае бацькаўшчыны і ейную дзяржаўную незалежнасць зьяўляецца найважлівым нашым заданьнем, нашай канчальнай мэтай.

Але правільныя з гэтага вывады павінны зрабіць і Амэрыканцы, у дадзеным выпадку — Амэрыканскі Камітэт. Прыведзеныя ў гэтым артыкуле факты паказваюць, што эміграцыі з Савецкага Саюзу здольныя адыграць вялікую ролю у змаганьні з бальшавізмам, што бальшавікі дацэньваюць нашу ўдзельную вагу ў гэтым змаганьні і нас баяцца. А дзеля гэтага Амэрыканскі Камітэт павінен яшчэ больш заактывізаваць сваё супрацоўніцтва з эміграцыямі, а галоўнае — даць ім поўную свабоду ў выбары стратэгіі й тактыкі гэтага змаганьня, не паралізаваць іхнае ініцыятывы згары накіраванымі дырэктывамі ды не заганаць іх супраць волі ў цесныя рамкі г. зв. «непрадпрадзінства». Толькі пры такіх умовах дзейнасць эміграцыяў зможа быць узапраўды поўнаўвартаснай і для бальшавізму небяспечнай.

Язэп Каранеўскі

кажыны калгасынік павінен аддаць гэтай справе штогодку ня менш за поўмесеца.

«Яшчэ больш часу траціць на пазедку ў млын чырвонаслабодзкія калгасы. Сродкаў, якія затрачаныя калгасамі раёну за апошнія некалькі год для пазедак у млын, хапіла-б, каб пабудавалі некалькі млыноў сярэдняй магутнасці.

«Такое-ж становішча і ў Рудзенскім раёне. Тут, праўда, ёсць 2 млыны: адзін райпрамкамбінтау, другі — калгасу імя 16 партызан. Аднак калгасынкам з аддаленых сельгасарцеляў прыходзіцца ехаць у млын за 20—30 кілёмэтраў. Таму, відаць, у кожнай вёсцы Рудзенскага, Чырвонаслабодзкага ды іншых раёнаў вобласці амаль кожнаму калгасу гудуць жорны, дзейнічае прадзёдаўская «мэханізацыя».

«Не на многа лепш абстаіць справа і ў такіх раёнах, як Клецкі, Нясвіскі і Стаўбцоўскі.

«У Клецкім раёне, напрыклад, ёсць 9 млыноў, аднак яны не забяспечваюць поўнасьці патрэб сельгасарцеляў і калгасынікаў. Па сутнасці млыны аддадзены на водкуп самім млынарам, і апошнія распрадаваюцца там, нібыта ва ўласнай вочыне: калі захацеў — пачаў работу, калі захацеў — скончыў.

«Ніхто не клапаціцца аб аснашчэньні млыноў абсталяваньнем. Зараз у Клецкім раёне ёсць некалькі старых млыноў, якія ледзь працуюць.

«Ёсць такія млыны, якія ўжо вышлі із строю, і ў Нясвіскім, і ў Стаўбцоўскім раёнах. Агульная зьява — адсутнасць у млынох прылад для пытляваньня мукі, тарак для крупарушак.

«— Ну, а што мы можам зрабіць? — у вадзін голас заяўляюць кіраўнікі райпрамкамбінатаў, бездапаможна разводзячы рукамі. — Абсталяваньне для млыноў мы самі ня вырабляем. Нас павінен забяспечваць аблмясцпром. Аблмясцпром у сваю чаргу пасылаецца на Міністэрства мясцовай і паліўнай прамысловасці БССР.

«Запраўды, вельмі цяжка разабрацца, хто-ж усё-такі вінаваты ў тым, што млыны ня маюць абсталяваньня. Мэта-лічныя комплекты для млыноў выпускае толькі адно прадпрыемства ў рэспубліцы — аршанскі завод «Чырвоны барэз». У Менскую вобласць гэтых комплектаў трапляе зусім мізэрная колькасць. А што датычыць жорнаў для млыноў, то ў Менскай вобласці іх з агнём ня знойдзеш. Раней іх выраблялі ў Баранавічах. Але гэта было раней.

«Яшчэ ў горшым становішчы знаходзяцца калгасныя млыны-ветракі ў названых раёнах. Большасць іх стаіць без работы. Прычына — адсутнасць абсталяваньня».

ПРАЦА БЕЛАРУСКАЕ КІНОСТУДЫ

Радзіё - Менск паведаміла 26-га сьнежняна:

«Беларуская кіностудыя значна расшырае сваю дзейнасць па выпуску мастацкіх фільмаў. Закончваюцца здымкі кінаровай кінокамэдыі «Несцерка» па матывах аднайменнага твору Віталія Вольскага. Ужо пущана ў вытворчасць сцэнарыі «Зялёныя агні», прысьвечаны жыццю й працы беларускіх чыгуначнікаў. Акрамя таго, у будучым годзе будзе пачата работа над фільмамі «Пачатак Шляху», у аснову якога пакладзены твор Міхася Лынькова «Міколка-Паравоз» і «Лясная быль» па сцэнарыю Губарвіча ды Дорскага.

«У 1955 годзе студыя выпусьціць не- (Заканчэньне на 5-ай балоне)

УЛАДЗІМЕР СЯДУРА

3 раману „Вялікія Дарогі“

Man becomes a slave when deprived of the right to say no.

Manifesto of the Congress of Cultural Freedom. (Чалавек робіцца нявольнікам, калі ён пазбаўлены права сказаць «не».

Маніфэст Кангрэсу Свабоды Культуры).

І. ПРАЛЁГ: ЖЫЦЬ...

Ніколі яшчэ ў жыцці Канстанцы не адчуў так глыбака і непераможна-прывабліва тое зьяленіва, якое пакрывала сабой вяршаліну гэтага адзінотнага ясеня, што расквінуў вялізарную шапку свайго лесьця ў баку вуліцы якая насупаць гэтага вакна. Усё, што ён пабачыў за адну хвіліну, нейкім раптоўным набегам ускалыхнула глыбака душу вязьня і скранула яе з тае абывакавасці, што, здавалася, даўно й назавсёды валодала ёй. І гэтая ціхая бязлюдная вуліца, што збочыла ад шумлівасці людзкае сумятні й гармідару ў гэты спакой усяго за колькі крокаў ад водгаласы трамвайнага скрыгату, і абмыты запозьнена-халодным, як для траўна, дажджом брук, і зацісьнены каменнымі панэльямі, але мацнейшы за ўсё штучныя перашкоды, рост маёвае сьвежа-зьялёнае траўкі, што прабівалася праз найменшыя шчыліны, нясуць доказ няспыннага росту ўсяго жывога; і тая адзіная жанчына, твар якой зверху трэцяга паверху нельга было бачыць — усё тварыла ўяву раптам адроджанага жыцця.

Жанчына перайшла наўскаса вуліцу хадою незаклапочанае, гордае сваёй маладосці і сьведамае сілы й прывабнасці. Відавочна, яна была зусім вольная ад думак пра чысьці пакуты тут-жа, недалёка ад яе, усяго за колькі крокаў.

Зырка зьявілі дыван шырока расквітае вяршаліны схававу яе на колькі хвілін ад звайстрэлага зроку Канстанцага, што нібы пранізваў яе суздром. Не магла жанчына ведаць, што да шыбы

вакна трэцяга паверху прыпаў бледны няголены твар ніколі няіснуючай для яе асобы, а ягонь зрок сочыць ейны кажны крок, і што яны становілі сабой нейкія іншыя вехі ў жыцці невядомага вязьня. Калі вяршаліна схавала яе пад сваім контурам і да часу, калі яна зноў паказалася спад зьяленіва, Канстанцы сіліўся сьвідраваць зрокам густую зьялёную шапку. Але загустое было лісьце, каб што-небудзь пабачыць. Адылі адчувальнае жыццё на нейкую хвіліну ўзбуджа ў янонай закарэзана, і здавалася-б, памёрлай для жыццёвых усплёскаў душы. Нібыта пярэном і маланкай прарэзала ейнае хмарнае неба, а ўлева ўмомант змыла нанесены доўгім часам пыл і бруд жыццёвае шэрацы, спад аськепкаў жыцця падняўся і пацягнуўся да сонца, сьвятла і шчасця той жыццёвы стымул, што калісьці гэтак красаваў у гэтым маладым чалавеку. ... Жанчына зноў паказалася з-за дрэва, крокачы той-жа нязьменна-пэўнай хадою. І ў чыстым празрыстым паветры, прарэзаным досыць слабымі, далёка яшчэ нялетнімі, косамі сонца, прад зрокам назіральніка праглынулі некаторыя ейныя рысы. Цяпер, калі ён пабачыў на кароткі міг ейны профіль, яму здалася, што дзесьці бачыў яе, — да таго-ж знаёмымі выдаліся яму рысы яе, уся постаць яе, галоўнае, штосці няёмка-знанае ў яе твары. І нат ня гэтак асобныя рысы яе, якіх нельга было разглядаць з вышыні на воддалі, як агульныя ейны выгляд, у якім адчувалася самаўсведамленьне свае годнасці.

Штосьці ўразліва-знаёмае прабегла сьцёнем у сьведмасьці Канстанцага, запаланіла ягоньня пачуцьці радасным спадзяваньнем і скаланула ўсю яноную істоту.

— Хто-ж гэта мог быць? — думаў ён і ніяк ня мог даць сабе рады ўспомініць з той азначанасьцяй, каб выклікаць ейнае імя.

Мінула яшчэ колькі хвілін гэтае няпэўнасьці. Жанчына йшла далей проста ў прасьцяг вуліцы і пачала зьнікаць у далечыні. Ужо ня відаць было ейнага профілю. Воддаль глынала постаць яе і штрыхавала контуры. За колькі хвілін яна зусім зьнікла, зьвярнуўшы недзе ў суседні завулак.

Доўга яшчэ глядзеў Канстанцы ўслед яе зьнікненьню і яшчэ доўга, мусіць, ягонь бледны скурдзель твар ня мог-бы адарвацца ад шыбы, даючы ў сваёй душы наперамену месца то рап-

тоўна ўзроджанай радасьці жыцця й адчувальна, што яно-ткі цячэ сваёю дарогай, непераможнае ў нягодах гартнымі дазнаньнямі людзей, то ўступаючы месца той няпэўнасьці, што вырастае зь немагчымасьці даведацца, хто-ж яна такая была. Мусіць, доўга яшчэ цягнулася-б, нябачнае пабочнаму воку й толькі балюча адчуванае самым ім, гэтае ўтрапненьне, разам і радаснае і гартнае, ад пачатку.

Ніхто ня бачыў ягонага твару, што прыпаў да шыбы з адваротнага боку вакна. А каб сталася гэтае, то лгьа было-б прыгатаць шмат нікім нячытанага, і хіба-ж толькі падобным да яго зразумелага ўзварушаньня адубелае душы, адроджанае смагі да жыцця, жаданьня йзноў жыць, але, жыць... наўсуперак благому коху, што корчыў пачатныя плясткі парываньняў і калечыў лепшыя імкненьні маладосці, падмінаў сваім грубым ботам цьвет ягонага красававаньня.

На нейкую хвіліну як-бы зьнікла адчувальнае запраўднасці і Канстанцы забыўся, што ён зусім яа вольны чалавек, а звычайны вязьня, прыведзены з камеры на допыт і пакінуты ў калідоры чакаць свайго выкліку ў пакой да сьледчага. Канвойны, які прывёў яго сюды, атрымаў даручэньне прывесці яшчэ кагосьці іншага на допыт, паслухмяна зьнік, загадаўшы Канстанцаму стаць тварам да сьцяны, ня выходзячы зь месца. Ён, пэўна-ж, і стаць-бы, ня кратаючыся, каб ня гэтае, тут-жа побач, вакно, якое прывабіла яго спачатку густой зьялёнай вяршалінай дрэва. Калі ён зрабіў гэтыя два крокі, што адлучалі яго ад вакна, дык ня мог ужо больш устрымацца, каб не парушыць загаду, і міжвольна, стыхійна зрок, сягнуў далёка за дазволенай межы. І вось цяпер, па колькіх месяцах поўнае адлучанасьці ад жывога сьвету, людзей і прыроды, доўгага гнібеньня ў сырым скляпеньні каменнага мяшка-камеры «Амэрыканкі» — найноўшага дасягненьня бальшавіцкага турэмнага будаўніцтва, — адкуль толькі малосенькі кавалачка неба і быў відаць празь невялічкае вакенца каля сталі, Канстанцы нарэшце дарваўся да сапраўднага вакна. Празь яго можна было бачыць ня толькі шырокі прасторны купал блакітнага бяздоннага неба з лёгкімі пуховымі, бялава-ружаватымі хмарынкамі, быццам застылымі ў паднябесьці. Сама зямля, што прабівалася зьяленівам праз

Адзін робіць, сем ляжыць

У калхозе добра жыць —
Адзін робіць — сем ляжыць.
(Зь беларускага савецкага
фальклёру.)

✱

Падазеная вышэй частушка — гэта ня «злосны паклёп на савецкую ўладу», як запратэставаў-бы зараз-жа таварыш прапагандысты, а гэта адна з найтрапнейшых характэрыстык, дадзеных беларускім народам на ахрышчэньне таго парадку, у якім ён гібее ўжо цэлыя дзесяцігодзьдзі. Адна недакладнасьць у частушцы хіба тая, што «калхоз» гэны, у якім «добра жывецца» — гэта не сяло, загнаннае ў «калектыўную гаспадарку», а ўся Беларусь наагул. Бо ня толькі ў калгасах, а па цэлым краі «адзін робіць, сем ляжыць». Ляжачы ад сяміосенькае рэвалюцыі, і ўжо так улежалі свае месцы, што й выпалаць іх цяжэнька. Толькі час-ад-часу, дзеля блізіру, «нарольная ўлада» прабуе ператасоўваць крыху карты, каб усё-ж ня кіталіся так у вочы гэныя «сем лежабокаў».

Аб чарговай (на першай і не апошняй!) ператасоўцы гэтых адміністрацыйных аўтахтонаў тая «сямёркі» ізноў паведамляе нам «Зьвяззда» (№ 279):

«У сучасны момант Камуністычная партыя й Савецкі ўрад ажыццяўляюць рад практычных мерапрыемстваў па ліквідацыі сур'ёзных недахопаў у арганізацыйнай структуры і прамернасьцяў у штатах адміністрацыйна-кіраўнічага апарату. Ліквідуюцца многія залішнія й паралельна дзеючыя арганізацыі й ўстановы. Скарочаны формы й паказчыкі ўліку й справаздачнасьці, а таксама паказчыкі народна-гаспадарчых плянаў і тэхпромфінансавых прадырстваў. Сотні й тысячы служачых вызважаныя жаданьне пайсьці працаваць на вытворчасьць (?! — А. Б.). Многія служачыя міністэрстваў, ведамстваў, фабрык і заводаў нашай рэспублікі працуюць ужо на вытворчасьці, прымаюць непасрэдна ўдзел у стварэньні матар'яльных багацьцяў.

Мерапрыемствы, якія праводзяцца цяпер па перабудове арганізацыйнай структуры міністэрстваў і ведамстваў, зьдзяляюцца толькі пачаткам той вялікай работы, якую неабходна правесці па паліпшэньню дзейнасьці дзяржаўнага апарату.»

Дасюль аднак, гэтыя «паляпшальныя» ператасоўкі ніяк не пераінанчвалі старое прапорцыі «адзін робіць — сем ляжыць». А «Зьвяззда» й цяпер не забываецца аб гэтым, стараючыся папярэдзіць закарэзную ператасовачку «па блату»:

«Задача кіраўнікоў міністэрстваў, ведамстваў, партыйных, савецкіх і гаспадарчых арганізацый — забясьпечыць добра прадуманы перавод работнікаў, якія вызваліліся ў дзяржаўным апарату, на прадырствы, будоўлі й транспарт. Пры гэтым трэба ўлікнуць ранейшых памылак, калі пры скарочэньні адміністрацыйна-кіраўнічага апарату замест пераводу работнікаў на вытворчасьць іх залічалі ў іншыя кіраўніцкія арганізацыі.» (У цытатах падкрэсьленыя нашыя — А. Б.)

Яркі прыклад камплетнае пераладоўнасьці адміністрацыйна-кіравецкага карыта на Беларусі дае нам ліст у рэдакцыю «Зьвяззды» (зьмешчаны ў нумары з 16. XII. 54) начальніка вытворча-тэхнічнага аддзёлу (тут набрыў духу!) Белгалоўтэкстыльтрыкатажпрому, Цюрына і старэйшага інспектара па кадрах, Гужонка. Падаем у скараце:

«На большасьці прадырстваў Міністэрства прамысловых тавараў шырока-

га ўжытку БССР ёсьць рамонтна-будаўнічыя цэхі са значным штатам работнікаў: **начальнік цэху, прараб, майстар, нармаўшчык і некалькі брыгадзіраў. А рабочых налічваецца ўсяго 10—15 чалавек.** Дарэчы, гэтыя цэхі нічога ня будуць, а выконваюць толькі бягучы і часткова капітальны рамонт жыллёвага фонду і прамысловых будынкаў. Апрача таго, на прадырствах ёсьць жыллёва-камунальныя аддзёлы. І невядома для чаго ў штатах іх таксама ёсьць інжынер-будаўнік.

«Гэтым не абмяжоўваецца наяўнасьць спецыялістаў-будаўнікоў на адным і тым-жа прадырстве. Як правіла, на больш ці менш буйным заводзе, фабрыцы або камбінаце існуе аддзёлы капітальнага будаўніцтва, які складаецца з 2—3 чалавек.

«Раздугты таксама штаты жыллёвых аддзёлаў асобных прадырстваў. У ліку работнікаў жыллёва-камунальнага аддзёлу Менскага тонкасуконнага камбіната ёсьць **тры ўпраўдныя, два камонданты і два выхавальні.** Увесь гэты штат абслугоўвае толькі **тры і то ня поўнасьція заселеныя дамы.**»

За 37 год «вялікага кастрычніка» на Беларусі выпадалася цэлая армія дошрых кандыдатаў на асваеньне цалінных казахстанскіх зямель. Аднак «апарат» гэты, дзякуючы савецкаму бюракратызму, разросся і ўросься ў «шырокія масы», як пырык на забытым папары. Тая-ж «Зьвяззда» з 25. XI. 54 г. у перадавіцы, пад заг. «Удасканальваць работу дзяржаўнага апарату», малібе нам жудасны вобраз асягненьняў пралетарскае рэвалюцыі й «народнасьці» савецкае ўлады:

«У рабоце многіх зьвеньняў дзяржаўнага апарату ёсьць сур'ёзныя недахопы, якія тармозіць разьвіцьцё народнай гаспадаркі. У радзе месца даспуканьня шкоднай бюракратычнай практыка, калі асноўная ўвага й сілы кадраў сканіцэсваюцца не на канкрэтнай, жывой справе, а на складаньні розных рэзальюцыяў, даведак і справаздач. Такія практыка выклікае **неразбяржыку, залатку і безадказнасьць у вырашэньні жыцьцёва важных пытаньняў**, вядзе да разбукхаваньні апарату, адрывае кіруючыя кадры і спецыялістаў ад арганізатарскай работы на прамысловых прадырствах і транспарце, у МТС і калгасах.

«Сур'ёзныя недахопы маюць месца ў арганізацыйнай будове апарату міністэрстваў і ведамстваў. **Шматлікія аддзёлы, сектары й іншыя падраздзяленьні часта дублююць адзін другога, ствараюць разнабой у кіраўніцтве**, зьдзяляюцца перашкодай у вырашэньні апаратных гаспадарчых пытаньняў, запягваюць тэрміны выкананьня ўказаньняў вышэйшых ворганаў.

«Так, напрыклад, у Міністэрстве прамысловых тавараў шырокага ўжытку БССР без патрэбы створаны шматлікія аддзёлы ў галюках, якія налічваюць па 1—3 работнікі. Вядома, такія аддзёлы ня маюць кваліфікаваных спецыялістаў і не аказваюць прадырствам якой-небудзь істотнай дапамогі. **Паралелізм, лішнія зьвеньні існуюць у міністэрствах культуры, прамысловасьці харчовых тавараў і іншых рэспубліканскіх арганізацыях.**

«Празьмерная раздугасьць, шматступенчасьць апарату, паралельна дзеючыя зьвеньні пагаршаюць кіраўніцтва прадырствамі, ствараюць глебу для валаткі і бюракратызму, прыводзяць да **зусім ненармальнага колькаснага адносіна паміж начальніцкім складам і рада-**

На прыстанішчы зямнога паломніцтва

Сьнежная белы і ўрачыстая маўклівасьць магіліны на рубяжы двух варажых сьветаў зьліліся ў глыбу затоенае цішыні. Зь неба асыпаліся раскошныя сьняжынкі — імгненныя й крохкія, як часам бывае чалавечыя жыцьцё... Стаіць жанчына над магілай, і па вейках ейных ад цяпла цела сьняжынкі спльываюць сьлязьмі. Прышлі сюды і мы, прадстаўнікі царства турбот, імклівасьці й няскончанасьці. Прайшлі асьнежанай алей і сталі на ўскраі гэтага другога валадарства — страшнае краіны нязьведанага адпачынку і апошняга прыстанішча нашага зямнога паломніцтва. Думкі з авангардных палётаў варажэюцца назад і ўпіраюцца ў зямлю, у суровы камень, у тысячы гэтых каменняў і ў крыжы, крыжы, крыжы...

Сьнег. Алея. Пляц пад сьнегам. На пляцы сьцодзёныя сьнежныя калідоры і вялізарныя шыбы, а за імі — ... той другі сьвет. Ён глядзіць проста на нас праз упалыя вочы на старым маршчыністым твары. Ад гэтага позірку цішыня робіцца яшчэ цішэйшай і пераходзіць у стук сэрца. Хада на пальчыках, каб цішыні ня стрывожыць. Раптам бласлоўны крык рвануўся з нутра чалавечае істоты: «Дзіце сукрыстае, што-ж ты там робіш, у цішыні гэнай змрочнай?!» І нейкая дзіўная цёплая ўсьмешка празь нямыю шыбу супакойвала нашу зямную чалавечую роспач. За шыбай, над ціхай ўсьмешкай і гурбай вяноўкі віўся, здавалася, матчыны боль... Тры гадзі жыцьця і сьмерці у калядны вечар. Чаму-ж гэта так? Страшна... Бедная маці.

А сьнег гэты мудоўны — на алеі, на бярэсах, у валасох — лажыўся ўсюды бясконцай шматвузгорнасьцю. Толькі крыжы стаялі, падобныя адзін да аднаго, як і косці, што пад імі, у канчальнай долі сваёй. І ўсё-ж адзін зь іх ня гэты.

вылі выканаўцамі.

«Вельмі вялікі штаты кіраваньня і на многіх прадырствах, што ўскладняе кіраўніцтва вытворчасьцю, адцягвае ўзагу стцыяністаў ад вырашэньня асноўных задач удасканаленьня вытворчасьці. **За дробных прадырствах капіруюцца раздугты штаты буйных прадырстваў.** Гэта ў першую чаргу датычыць большасьці прадырстваў мясцовых прамысловасьці рэспублікі, дзе асабліва вялікія штаты кіраваньня.

«Гэтыя ж недахопы ў арганізацыі структуры міністэрстваў і ведамстваў вялікую шкоду справе наносяць нічым не апраўданая грувацкасьць уліку й спэваздачнасьці, што прыводзіць да значнага росту **разункова-бухгалтарскага, статыстычнага і плянава-эканамічнага аоранала.**

«Разбукхаваньне апарату патрабуе вялікіх выдаткаў на сваё ўтрыманьне, адцягвае вялікую колькасьць работнікаў ад **непасрэднага ўдзелу ў матар'яльнай вытворчасьці**, у той час, як далейшае разьвіцьцё савецкае эканомікі ў значнай ступені залежыць ад правільнага разьмеркаваньня працоўных рэсурсаў паміж вытворчасьцю і кіраваньнем.»

Таг. Збудавалі дзяржаву. Засталася толькі адна дробнечкая дэталё — «правільнае разьмеркаваньне працоўных рэсурсаў».

Што-ж, у добры час! Можна на гэты раз папшчаслівіцца «Совнаркому» стаць «вышэ блага». Трэба аднак моцна сумлявацца ў гэтым. Сумлеў-жа падтрымоўваюць трыццаць зь лішнім год сумнае практыкі ды хранічная хвароба Масквы на нястачу добрых намераў.

А. Будзіч

Ня гэты, бо цяжэйшы, бо сьцодзёнейшы, бо на сэрца лёг і цяжарам, і холадам. Нам на сэрца, яму, Лявону Карасю, па грудзі...

Камень. У камені крыж — жорсткі, як жыцьцё самое. Ад гэтае жорсткасьці парабліся ўпадзіны ў скале і выйшаў крыж. Чатыры ўпадзіны падобна да прадоньня скамянелых вачэй. Сьнег паволі пакрываў вянок і лажыўся на выямкі ў камені вакол крыжа. І атрымаўся шэры каменны крыж на беласнежным фоне.

Ля каменя, пад крыжам, заірэдзела маленькая ялінка зь мітусьлівым агенчыкам каляднае сьвечкі. Першы агенчы-

чык, другі, трэці... Толькі сьняжынак нельга было зьлічыць. Ялінка ажыла на кароткі мамэнт, хочучы сагрэць сваім маленькім цяплым вялікую надмагільную сьцюжу. Ішоў сьнег. Стухла адна сьвечка, другая. Засталася адзіная ў заснежыя лапкі.

Мы пастаялі й маўкліва пайшлі назад, не аглядаючыся, каб ня бачыць, як дарае над магілай страчанага сябра апшняя калядная сьвечка. За намі падаў сьнег — спакойны, пушысты...

Мюнхэн, Каляды, 1954 г.

Сяргей Ясень

Чалавек можа зьнішчыць сьвет

(Заканчэньне з 2-ой балоны)

Нічога не паказвае, каб протыя выбухі мелі быць спыненыя.

Дасьвечаньне з вадароднай бомбай, праведзенае ўпрышчыно перад месяцамі на Ціхім акіяне, што мае яна сілу блізка два тысячы разоў большую ад клясычнай атамнай бомбы, ськінутай у Гірошыме. Калі ў той час патрэбна было-б 6.000 атамных бомбаў для зьнішчэньня Францыі — сьняў хопіць 15 вадародных бомбаў апошняга тыпу.

Калі-б толькі адна вадародная бомба звалілася на Нотрэ-Дам у Парыжы, з паверхні гораду зьніклі-бы ўсе будынкы — прадмесьці былі-б збураныя ў радыёнае 15 км. — на прасторы ад 15 да 30 км. зьнішчэньні тварылі-б 50%, людзі памерлі-б у радыёнае 30 км. — у радыёнае 60 км. было-б 25% цяжкіх апараўняў, лягчы раненыя былі-б — гарадох Руэн, Амьенс, Орлеанс, Шэагдін — да гэтага даходзіць вынікі радыаактыўных дзеяньняў, цяжкія сьняны да прадбачаньня.

У 1946 г. Эйнштэйн зьвярнуўся да некалькіх сот выдатных Амэрыканцаў з тэлеграфічным заклікам, каб раслачаць безадкладна кампанію, усьвядаляючую загрозу, што завісла над чалавецтвам. Датычыла гэта тады атамнай бомбы.

У паняволенай Беларусі

(Заканчэньне з 3-й балоны)

калькі сельскагаспадарчых філіялаў, як, напрыклад, «Вопы атрыманьня высокіх урадкаў каналь на тарфяных глебах», «Лягерна-стойлавае ўтрыманьне жывёлы», «Зьлёныя ўгнаеньні», а таксама дакумэнтальны фільм аб дэкадзе беларускай літаратуры й мастацтва ў Маскве. Будзе прадоўжана таксама ра-

ёсьць яна тым у параўнаньні з вадароднай бомбай, чым паліўная стрэльба перад куламітам. Дагэтуль прадукцыя вадароднай бомбы была цяжкая і дарагая. Сьнянь, пасля апошніх савецкіх вынаходніцтваў, ведамых ужо ў Амэрыцы, прадукаваньне вадароднай бомбы адбываецца бяз рэдкага і дарагага урану. Сталася яна без параўнаньня менш каштоўнай, сталася даступнай. Як ведама, сьнянь ужо няма «атамных сакрэтаў». Выбух адной вадароднай бомбы выклікае два мільёны тонаў пылу. Пылу, які паўстане ад адначаснага выбуху 500 бомбаў, хопіць, каб зацміць сонца.

СПРАСТАВАНЬНЕ

У папярэднім нумары «Бацькаўшчыны» ў заахцы ад Рэдакцыі да артыкулу «Андрэ Малро» было памылкова сказана, што сп. Р. Шанклэнд, аўтар гэтага артыкулу зьдзяляцца шэфам Беларускай Сэкцыі радыя «Вызваленьне». Вось-жа высьвятленне, што сп. Р. Шанклэнд ня ёсьць шэфам Беларускай Сэкцыі радыя «Вызваленьне», але дараднікам Амэрыканскага Камітэту гэтай Сэкцыі.

бота дубляваньня на беларускую мову лепшых фільмаў, выпусканых іншымі кінэстудыямі.»

МАТАГРАФІЯ ПРА ЯІКУ КУПАЛА

ІА ЧЭСКАЙ МОВЕ

(«Літаратура і Мастацтва» з 11. XII. 54)

«У выдавецтве «Чэхаславацкі пісьменьнік» (Прага) выйшла кніга Я. Мазалькова «Янка Купала». У кароткай анатацыі рэдакцыі адзначае вялікае значэньне гэтага выданьня для азнаямленьня чытачоў Чэхаславакіі з жыцьцём і творчасьцю выдатнага беларускага паэты. Вершы Я. Купалы, гаворыцца ў анатацыі, перакладаў на чэскую мову Ёзэф Гора, аб ягонай творчасьці пісаў Ёдэнэк Неедты — «абодва асабістыя сябры Купалы».

«Кнігу на чэскую мову пераклала Эва Мрачкова».

Азнаямленьне чытачоў Чэхаславакіі з Янкам Купалам — рэч добрая. Шкада толькі, што рукой Мазалькова Масква зьнявечыла запраўдны вобраз асілка беларускае мастацкае літаратуры.

паплагамі, падабзяцца берагамі паміж кустоў, зачараваным вокам углядацца ў бягучыя па каменчыках і яскру дуркі, або прабегчы наглядом па люстранай паверхні вады на глыбіні, цымлянай на нагляд, з лапучамі лялейных лістоў і лялямі пасярод іх. Гэты сьвет таіў у сабе непераможную прынадаць, і ён мог гадзінам, як зачараваны, хадзіць наўкола, або сядзець на месцы, углядаючыся то ў ваду, то ў зьніжачы ў далёкай смуге далагляд ізь сьнявата-лілевымі зубцамі сучэльных лясцоў у далечыні. У гэтыя часы ягоныя вусны маглі шаптаць словы ўлюбёнага паэты:

У прасторы зоры лушчаць
сусор'яў срэбра-стынь.
Лясы, дубровы, пушчы
вартуюць нашу сіню.

— І чаму я раней не заўважаў гэтых зялёных лісточкаў, не карыстаў з асалоды адчуваньня іхнае клейкасьці на руцэ? — мільгнула думка, дарма што гэта было ня зусім праўдай, бо заўсёды ў жыцьці ён іх і бачыў і адчуваў. Цяпер, у гэтую часіну расстаньня з прыродай і немагчымасьці дакрануцца да яе, ён быў узбуджаны бачаным. Жарсьць нязьвітных жаданьняў раптоўна ўзраста з нячуванай сілай, і, падагрэты ёй, ён стаў сябе асуджваць за ўяўную былію абьякавасьць да жывога прыроды. І здалосся яму, што магчыма ў сьвечы і няма нічога лепшага акрамя гэтых зялёных лісточкаў. Ён з асалодаю пачаў адчуваць іхны даўкі смак, гаркаваты пры канцы, і іхную клейкасьць, калі яны, яшчэ больш белавата-чырванаватыя, чымся зялёныя, выплупіліся зь веснавых пушчак. Уява ўзрастае і выпіскала сабой рэальны сьвет. На часіну йшоў прышлі ўспаміны пра стараслабодзкія гароды на Сьвіслачы, скрозь абсаджаныя ад даўна дрэвамі берагі. Малым хлапцём ён сядзіць на клады. Вялізнае вярба распасцёрла сваё нагнутое да вады веціце. У люстры вады яна, перавернутая, зьвесілася зь нябеснага прадоння, укрытага белымі раськідзістымі пуховымі хмарынкамі. Абедзьве вярбы — і гэтая рэальная над галавой, і тая адбітая ў вадзе — зьвесілі над ім свае бялявыя прэлы, а ён, зачараваны, ня знае, да якой працягнуць рукою, каб кра-

нуцца гэтых мяккіх, укрытых ценькім пухам, так прынадных руцэ й зроку, каткоў. Хіба-ж над галавой далей, а тут, далавах у вадзе, абы рукою працягнуць, — яны блізка, блізка... зусім блізка.

Вясновы ветрычак чужэ крапае ваду, маленечкі хвалёкі ледзь калышучы паверхню. Адбітая вярба, калыхаючыся, робіць адбітак больш зьбікім і, разам з тым, чароўна-прынадным. Вочны хлапчука ўглядаюцца ў тымцёныя, ягоныя вушы ловаць зыкі шаласьценьня, спачатку ён думкай сіліцца дасягнуць нагледжанага, за ёй і рука міжвольна працягнулася, каб ухапіць і адламаць сабе галінку з каткамі. Хлапчук нагнаецца і, ад хараства забыўшыся, што перад ім рака, хуткім рухам апшчае руку ў халодную красавіковую ваду ракі і... аж уздрыгнуўся ад раптоўнага, балюча-пакельнага, адчуваньня мокрага, халоднага на бялява-ружжаватай скуры свае тонкае ручачкі. Тут толькі ён усьвідвае галоўку ўтару, і, заміж зьбікае ўваі, перад ягоным зрокам паўстае вялізная шапка ўкрытага каткамі веціцы і маладога красавіковага зялініва, што выбівалася з-падсыпаду. А вышэй, над вярбай, бясконца васьляковы кунал запраўднага неба, і мхурнік, што плылі павольна ў задумленнасьці й гаварылі аб вечным спакою і міры на небе й на зямлі.

І цяпер, узнавіўшы ў сваёй памяці гэты абразок, Канстанцы як бы думаў да канца ўсё тое, што тады ўзбудзілася ў пачуцьцях хлапчука, але маглі быць асьветлена даспелай думкай дарослага чалавека. Канстанцы ўзяў зрок угару... Таксама, як і тады ў маленсьцёве плылі лёгкія мхурнікі... Вялікія прагаліны паміж імі гэтак сама аддавалі вечным блікатам... Цяпер, праўда, можа ня гэтакім ясным, як тады выглядала ў дзіцёстве... Пашарэў зрок чалавека... Пашарэў і адбітак навакольна. Аддылі пад гэтым пашарэлым напластаньнем, што затуманіла крыху перад зрокам паверхню гэтага васьляковага прадоння, уявілася ізноў тое самае... Яна ёсьць, гэтая сін, і ніякая пашарэласць яе не схавала ад вока чалавека, што хоча бачыць яго.

Сіняе неба... Зялёныя лісточкі... можа акрамя Вас ня было й няма нічога вартга ў гэтым сьвечы — пачаў быў зноў думаць ён...

— Какого чорта высматриваешь? — раптоўна пачуўся грубы, на-

стырлівы голас канваіра, што вяртаўся зь іншым вязьнем, пакліканым на допыт, і згледзеў прытуленага да шыбы Канстанца.

— Назад, к стенке лицом! Как ты смел, сукин сын, подходить к окну? Не велено! В карцер поймешь, собака, — крычаў пацырванелы ад раптоўнага прыльву злосьці, нізкі, кажоваты постаці, кіпаты канваір Ніканор. І ня гэтак ад запраўднае све злосьці, як ад робленае, з абавязку службы, вырабленае за колькі год выслугіваньня й няздатнасьці хоць-бы як падняцца ў сваёй кар'еры й прыдбаць хоць-бы які чын, вышшы за звычайнага «рыдогова». І мусіць гэтае толькі й падганяла яго на яшчэ большую злосьць, каб даць выхад хоць-бы на беспраўным абыштанце (на кім-жа іншым, калі апрача гэтых ня меў ніжшых за сябе).

І Канстанцы адчуў, што каб гэта было ня ў гэтым людным, поўным руху калідоры важнае цэнтральнае ўстанова, а нэдзе ў ціхім таежным закутку, давалася-б яму зараз выпіраць свой твар ад сьлядоў, а галаве давалася-б набыць новага дасьвечаньня азнаямленьня зь бітым шклом. Зьбяляе ад раптоўнага, зьнячужку, спалоху, ён ірвануўся ад вакна і адразу стаў у загалаваную позу тварам у куток. Мусіць, заўважыў канваір, як лютыотна краталіся плечы працягата Канстанца, і прыняўшы гэта за азнаку прыралаху й паслухмянасьці, гэтым разам устрымаўся ад новых слоў да свае ланкі і, раптоўна, зьмяніўшы свой гней на ціхую, яму аднаму ведамую пахмурную ўсьмешку, пакінуў вязьня ізноў без свае «апекі».

Зьбянтэжана ўтрапэнасьць і безнадзейная немарасьць запанавалі ў Канстанцавым сэрцы. Перад ягонымі вачыма была пёмная непалохная сьцяна, зрок упінаўся ў цёмнаваты шэры куток. Ён адгароджваў ад сьвету, гасіў сьвятло й сонца жыцьця, што бегла за сьцянамі сваім, недасяжым цяпер Канстанцаму, атвечным, поступам. Сярод белага дня ў ягонай душы запанавала чорная ноч. Неўзабаве яго паклікалі на допыт да сьледчага ў гакой. На сьцяне календар паказваў травень 1933 году.

Уладзімер Сядура

Замест высокаякасных мастацкіх рэчау ганчарскія пліткі

Калі дэмакратычны сьвет абыхава і зусім адмоўна ставіцца да існаваньня г. з. «савецкай культуры», а ўважаючы, што культура ў поўным значэньні гэтага слова **творыцца вякамі**, а ня некалькі пяцігодкамі — то кіруючая кліка СССР уважае гэту галіну сацыяльнага жыцця ў сыстэме СССР за завершэнную. Яна мае Міністэрства Культуры СССР, якое выдае свой орган «Советская Культура», (выходзіць два разы на тыдзень і ўжо дасягнуў 208 нумару), а калі падвержы агенцыі Ройтэра зь Лёндану ад 16-га ліпеня 1953 году, то «...Пантэлейман Пономарэнко, a forceful Byelo-Russian in his 50's, given full power by Premier Malenkov to organize culture...».

Нам Беларусам гэты апошні сказ Ройтэра (хоць і не праўдзівы ў сваёй першай частцы, бо Панцэлейман Панама-рэнка ня ёсьць Беларусам, а Казаком) шмат гаворыць аб зьмесьце гэтай культуры, на чале ці ў запlechчу (Міністрам Культуры СССР зьяўляецца Георгій Ф. Александров) якой стаіць П. Панама-рэнка, і зусім ня ўводзіць у зьдзіўленьне, калі апрача загалюка ў памянутым часопісе «...Культура», нічога культурнага не знаходзім.

А што гэта не галаслоўе, а праўдзівыя факты, я тут наводжу водгук нейкага Евг. Ефремова, зь Менску, які ёсьць зьмешчаны ў рубрыцы «Адказы і Водгукі» ў 205 нумары «Советской Культуры» за 25-га кастрычніка сёлага.

«У артыкуле — піша Ефрэмаў — А. Юроўскага „Захаваць і разьвіваць народнае мастацтва“ — надрукаваным ў № 108 „Советской Культуры“ за 9-га верасня, было закранутае пытаньне маючае вялічэзнае значэньне для мастацкіх прадпрыемстваў (промыслаў) ня толькі Расейскай Фэдрацыі, адылі і другіх рэспублік. Вось чаму мне і хочацца — піша Ефрэмаў — сказаць некалькі слоў аб народнай творчасьці Беларусі, аб стане мастацкіх калектываў і іхным кіраўніцтве.

«Ткацтва і вышываньне — узапраўды масавае мастацтва Беларусі. Вытканьня рукамі сьляняк настольнікі, посьцілкі, ручнікі, вышытая вопратка, фіранкі выяўляюць надзвычайнае мастацтва, творчую вынаходлівасьць і багаты мастацкі густ таленавітых беларускіх здольніц.

«З даўна славіцца ў Беларусі і шмат другіх мастацкіх промыслаў: як барысаўская цэраміка, разьба па дрэву, прадукцыя фарфуровых і хрустальных вырабаў. На сьняння налічваецца да **дваццаці** калектываў Беларускай Прамысловай Каапірацыі, якія выпускаюць мастацкую прадукцыю.

«Высокамастацкія ручныя вырабы менскага калектыву мастацкай вышывкі „20 гадоў Кастрычніка“ выстаўляюць свае экспанаты ня толькі на рэспубліканскіх, адылі і на міжнацыянальных выстаўках.

«Аднак гэта ўсё вырабляецца ў вадзіночных экзэмплярах. І ў наша штодзёнае жыццё гэтыя прадметы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва амаль не ўваходзяць.

«Праўда, у вапошнія два-тры гады (прызналіся нарэшце пра свой дэбярэў) у магазынах беларускіх гарадоў зьявіліся дываны, мастацкія вырабы шклянных заводаў і фаянс. Адылі яны стандартныя, у іх няма сваесабылівасьцяў, што ёсьць ў народна-нацыянальным мастацтве.

«Прадукцыя ганчарна-цэрамічнага калектыву гораду Барысава — медзьведзі, каты-скарбонкі, вазы, бочакі — сьветчаць аб яўным упадку гэтага галіны творчасці.

«У грубых па тэхніцы, нізкакасных вырабах калектыву, цяжка знайсці

сьляды мінулага высокага мастацтва барысаўскіх майстроў. Цяпер спасылаючыся на неабходнасьць выпאўняньня фінансавана-вытворчых плянаў, кіраўнікі калектыву амаль поўнасьцю перавялі прадпрыемства для **вырабу ганчарных плітак на будаўніцтва (!)** (пад М.В.)».

Паказаўшы на беларускае народна-нацыянальнае «надзвычайнае мастацтва» і «багаты мастацкі густ таленавітых беларускіх зьдольніц», савецкая культура якіх **заставіла** вырабляць «ганчарныя пліткі» (!), Ефрэмаў паставіў сабе і пытаньне: «Чаму на выстаўках мы відзім высокамастацкія сапраўды нацыянальныя вырабы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, а ў прадажы толькі стандарт, манатоннасьць і нізкакасныя рэчы?».

На гэта пытаньне зусім лёгка адказаць: усё нацыянальнае нерасейскіх народаў СССР, пачаўшы ад Замежных Прадстаўнікоў у ЗН да найдрабнейшых вырабаў барысаўскай цэрамікі, і ёсьць толькі выстаўкай, па за эстрадай якой пры сучаснай каляніяльнай сыстэме на Беларусі, нідзе ні ў чым няма беларускага зместу!

Канкрэтна: усё беларускае толькі і робіцца для выставак, па за стаянкамі якіх агулам і ў рожніцу на Беларусі **пануе расейшчына!**

Аднак сказаць такую праўду сучаснаму расейскаму акупанту Беларусі — гэта засудзіць сябе на сьмерць на Калыме!

І бедны сп. Ефрэмаў, шукаючы гэтым другіх прычын, піша: «Перадусім таму, што неправідловая існуючая сыстэма прадукцыйнага плянаваньня і ўлкіу выпאўненьня прадпрыемствамі заданьняў ім плянаў. Дасьветчаньні калектыву „20 гадоў Кастрычніка“ паказалі, што самая здольная і дасьветчаная вышывальніца, працуючы творча, гэта значыць не па ўстаноўленаму стандарту, заданьняў па пляну выканаць ня можа.

Вось наглядны абразок **прадукцый культуры ў СССР!** Адылі думаецца, што каб было «нацыянальнае плянаваньне», то і пры такой «неправідловай існуючай сыстэме», нешта «надзвычайна мастацкае», «таленавітымі беларускімі здольніцамі» было-б створана і для «быту штодзённага жыцця» з «асабылівасьцяў народна нацыянальнага мастацтва» — толькі што гэтага «нацыянальнага плянаваньня» для карыстаньня ў штодзённым жыцці **няма!**

Дзеля гэтага ей прыходзіцца «гнаць» найбольш упрощаны стандарт, упатрабляючы ў гэты самы час найдаражэйшыя матэрыялы, як натуральны шпук, крэпжаржэт, шыфон, дзеля таго, што і яны ўваходзяць у вагальную вартасьць вырабаў і памагаюць свайй вартасьцю выпאўняць плян.

Яно за нацыянальнае!?

Прадоўжваючы свой водгук, сп. Ефрэмаў, загубляваючыся ў утопіі плянаваньня мастацкай вытворчасці, піша: «Неправідловае плянаваньне затрымлівае разьвіцьцё і другіх калектываў! Арганізацыі, ад каторых непасрэдна залежыць мастацкая прамысловасьць Беларусі, — Беларускі Прамысловы Савет і Міністэрства меснай і гошліўнай (О іронія лёсу! Міністэрства гошліўнай прамысловасьці кіруе мастацтвам!!!) прамысловасьці, зьяўляюцца перадусім гаспадарчымі органамі і зусім ня цікавяцца пытаньнямі мастацтва.

«Пры Беларускім Прамысловым Савеце існуе экспэрымэнтальная лябараторыя, пакліканая завяршаць мастацкую прадукцыю прамысловых калектываў. Але на жаль, яна выключна вядзе экспэрымэнты ў галіне вышывкі.

«Ня цікавіцца прыкладным мастацтвам і Міністэрства Культуры Белару-

сай ССР. А ці-ж яно не павінна углыбляцца ў пытаньні мастацкай прамысловасьці, упрыгожваючай штодзёны быт савецкага чалавека?»

Гэта пытаньне сп. Ефрэмаў пакідае адкрытым. І я тут на яго адкажу. Міністэрства Культуры Беларускай ССР павінна гэтым цікавіцца, адно толькі, што ў гэтым Міністэрстве, апрача прыметніка «Беларускае», **нічога і нікога няма!**

Спадару Ефрэмаў, ці-ж Вы не бачыце, што там сьдзяць Расейцы і другія прыблуды з інтэрнацыянальнага сьметніка? Ці-ж Вы не бачыце, што яны не жадаюць цікавіцца і ня цікавяцца такімі вялікімі рэчамі на Беларусі, як Беларускі Тэатр Опэры і Балету, ці Беларускі Дзяржаўны Тэатр імя Янкі Купалы, а арганізуюць для **задавальненьня сваіх шавіністычных жаданьняў**, свае расейскія тэатры, ды навет выдаюць, **выключна для сябе** (як-жа іначай гэта можна разумець!?) у пятай пяцігодцы «Советскую Белоруссию», газету на чужой мове!

Вось сп. Ефрэмаў, не плянаваньні тармозяць разьвіцьцё беларускага народна нацыянальнага мастацтва — а акупацыя Беларусі — адумаслова насланы Масквой расейскі элемент, які ня ведае ані мовы, ані мастацтва, ані звычайў беларускага народу!

Канчаючы свой кароткі водгук, сп. Ефрэмаў піша: «Садзейнічыць разьвіцьцю прыкладнага мастацтва мог-бы і Беларускі Саюз Савецкіх Мастакоў ды этнаграфічная група Інстытуту гісторыі Беларускай Акадэміі Навук. Адылі і яны трымаюцца на ўбочцы, не бяруць практычнага ўдзелу ў працы ўстаноў, (акадэмікі пры спаўпрацы з работнікамі гошліўнай прамысловасьці[!]), кіруючых мастацкай прамысловасьцю».

Не бяруць і ня возьмуць удзелу!!! Яны добра памятаюць, што тыя, каторыя прынялі ўдзел, былі пастраленыя і сьланьня на Сібір, як «нац-дэмы», сучаснымі Мураўёвымі на Беларусі!

«Гэта неабходна — піша сп. Ефрэмаў. — Ня можна дапусьціць (бязумоўна што так!), каб за з перакручанага паняцця (што беларускі нацыяналізм паложыць на лапаткі РСФСР) запатрабаваньняў плянаў блакітныя каты з гліны і нягустоўныя мядзьведзі-скарбонкі выпіскалі ў нашым быць (беларускім нацыянальным мастацце) сапраўды мастацкія вырабы, зробленыя жывой творчасцю народных талентаў». Так!

Мікола Вярба

БЮРО ІМКА У ШАРЛЕРУА

Каб адказаць на шматлікія просьбы, прысыланыя ў ІМКА, новае бюро гэтае арганізацыі адкрыта ў Шарлеруа й будзе рэгулярна функцыянаваць, пачынаючы ад 1-га сьнежняна сёлага.

Дні наведваньня будучь наступныя: аўторак, серада, пятніца — ад гадз. 9-ае да 11-ае й ад 15-ае да 18-ае.

Бюро зоймецца ўсімі пытаньнямі ў справе пашпартаў, візаў, эміграцыі, перакладаў, стараньняў перад уладамі, культурнае, спартыўнае й адпачынкавае дзейнасьці.

Дапамогу ІМКА нясе ўсім бязь ніякае розьніцы, нікога не забавязваючы за ўслугі.

Бюро будзе функцыянаваць пад адказнасьцяй сп-ра Парашыні, які зьяўляецца Дзяржаўным Сакратаром Дапамогі Чужынцам.

Больш дакладнасьці

(ПІСЬМО З АЎСТРАЛІІ)

Богу дзякаваць, у Аўстраліі беларускае грамадзкае й культурнае жыццё жыве і ёсьць поўныя дадзеныя, што жыць яно будзе надалей і ўложыць належны ўклад ў нашу агульную справу. Аб ім беларускую грамадзкасьць інфармуе дакладна й рэгулярна газэта «Бацькаўшчына». Ёсьць вельмі карысным, што «Бацькаўшчына» зьмяшчае справаздачы аб дзейнасьці й працы Беларусаў з усіх краінаў рассяленьня нашае эміграцыі. Гэта бадай адзіны найбольш поўны рээстр нашай дзейнасьці, які ў будучыні будзе мець сваю цану. Сьняня карыстаемся гэтымі справаздачамі дзеля шляхотнага саборніцтва ў ладжаньні розных святакаваньняў, бяром адныя ад другіх прыклад, а можа самае галоўнае, што дзякуючы ім мы ўсе пачуваемся адной цэласцю, ня гледзячы на тысячы кілямэтраў, якія нас дзеляць.

За гэта мы чытачы і ўдзячныя як рэдактару «Бацькаўшчыны», гэтак і карэспандэнтам газэты.

Але побач гэтых карысных бакоў ёсьць і бакі адмоўныя. Колькі нам ня прыходзіцца чытаць справаздачаў, яны амаль заўсёды інфармуюць толькі аб пазытыўных баках, адмалёўваюць дзейнасьць заўсёды ў прыгожых хварбах. **Бакі-ж** слабыя і выразныя заганы старанна прамоўчаюцца. Калі аднак час ад часу і ўспомніцца нешта аб няўдачы, дык надта-ж асыярожна і нявыразна, а аб блягіх рэчах наагул нічога нельга знайсці. Якраз гэта і ёсьць адсутнасьцю дакладнасьці, у выніку чаго ня раз дапускаюцца памылкі, якія ў далейшым ня могуць быць выпраўленыя.

А гэта шкодзіць нам і ў нутраным нашым жыцці, а тым болей у рэпрэзэнтаваньні нашае нацыянальнасьці наононкі. І ўжо ў нас звыкліся з гэтым і таму кажучь: «Рабі, як робіш, усёроўна аб блягім ніхто не адважыцца сказаць ані напісаць». Бо бывалі выпадкі, што знаходзіліся такія адважныя й гаварылі голасна аб недахопах, дык іх адразу абзывалі апазыцыянерамі, а то й наагул ворагамі грамадзкай дзейнасьці. Дык і ня дзіва, што цяпер ніхто і не адважваецца чапаць недаробленага ці перакручанага, бо ўсё-ж і ня міла і ня прыгожа трапіць у апазыцыянеры ці яшчэ пад горшы ярылк. Вось яно ў нас і завялося — «рабі, як робіш». А тымчасам шкода ад гэтага расьце й шырыцца.

Дык я адважуся вось упяршыню зьвярнуць увагу на рэчы недаробленыя і перакручаныя, каб дапамагчы іх выправіць і каб зьвярнуць увагу нашай грамадзкасьці аб патрэбе дакладнасьці ў нашай дзейнасьці і ў інфармацыі аб ёй. Таму што я жыву ў Аўстраліі, мне найбольш ведамая грамадзка й культурная праца якраз тут, дык аб ёй і клапачуся.

Вось ляжачы перада мной два нядаўныя нумары «Бацькаўшчыны»: нумар 32—33 за 29 жніўня і нумар 34 за 12 верасня. Гэтыя нумары ў Аўстраліі яшчэ «сьвежыя». Там я знаходжу справаздачу зь дзейнасьці беларускага аддзелу на міжнацыянальнай выстаўцы ў Пэрт, напісаную Данатам Сьвільскім, і справаздачу зь дзейнасьці Згуртаваньня Беларусаў у Вікторыі, напісаную Маханеўскім.

Бясспрэчна, гэтыя дзьве арганізацыі ёсьць дзейнымі і карыснымі, зрабілі й напэўна яшчэ зробяць шмат добрага, аднак шмат чаго выпусьцілі з увагі і гэтым зрабілі шкоду ў галіне рэпрэзэнтацыі мастацкай творчасці нашага народу. Вось гляджу на фотоздымку выстаўкі. Сумна, што ўсё з мастацкага боку лепшыя і характэрныя беларускія тканіны і

дзяружкі, настольнікі і ручнікі схаваныя па куткох. На першым пляне пераважаюць яскравыя прыросты сэрвэтка і падушкі навет зь небеларускімі матывамі. На манэкіне, убраным у прыгожую беларускую нацыянальную жаночую вопратку, чамусьці начопленыя рознакалёрныя істужкі. Сьвятыя іконы бяз увагі параськіданыя на стале. А справаздача малое ўсё вельмі прыгожа ў ружовых хварбах. Пярэстыя макаткі, якіх скрозь поўна, не магі нічога сказаць аўстралійскаму глядачу аб мастацкіх здольнасьцях нашай жанчыны. А чапляньне істужак да жаночай нацыянальнай вопраткі — гэта абраза нашай жанчыны, бо яна іх ня носіць. Ці вынес уражаньне аб глыбокай рэлігійнасьці беларускага народу аўстралійскі сьвятар ці пабожны сьвецкі чалавек, бачучы нядбала параськіданыя сьвятыя іконы? Няхай гэтыя словы ня будуць дакорам беларускім вэтэранам у Пэрт, але няхай яны зразумеюць іх, як заклік да ўважлівасьці і дакладнасьці ў іхнай далейшай працы. Магчыма вэтэраны-жаўнеры чаго-небудзь і ня ведалі, дык няхай гэтыя словы будуць дакорам для тых, якія ня прыйшлі з дапамогай вэтэранам у наладжаньні выстаўкі.

Сп. Маханеўскі піша ня менш прыгожа і на падмацаваньне напісанага падае лікі й стаж. Ня буду на іх затрымлівацца, закруну, толькі некаторыя момэнты. Сп. Маханеўскі піша: «Былі сабраныя грошы на нацыянальныя касцюмы, у якіх пазьней спатыкалі каралеву Альжбету ў выступалі на розных міжнародных імпрэзах». Трэба толькі цешыцца з удзелу Беларусаў у падобных імпрэзах, ды толькі, на жаль, і тут ня ўсё было ў парадку, каб не сказаць горш. Мужчынскія вышытыя кашулі і прыгожыя паясы не гарманізавалі з жаночымі касцюмамі. Гэтыя апошнія былі зусім небеларускія: вузкая спадніца ў дробныя хвалды, маленькі хвартух, гарсэцік з выкрунтасьлівымі бліскачкамі на фроньце, на галаве чапец ізноў-жа з такімі бліскачкамі.

Калі-б я ня знаў тых асобаў, якія былі апранутыя ў гэтыя «нацыянальныя касцюмы», ніколі-б не сказаў, што гэта маюць быць Беларускі. Хутчэй-бы я іх прыняў за нейкую групу «эспэранто». І вась, на жаль, гэтае «эспэранто» ёсьць і ў нас і як-жа дрэнна яно нас рэпрэзэнттуе. Апрача гэтага яно парэжае зьнішчыць нашу старую традыцыю і спрычыняецца да адарваньня нас — эмігранцаў ад нашага народу. З гэтай модай «мэльбурнскага крою» трэба станюча змагацца тут у Аўстраліі, як і наагул на эміграцыі.

Спадар Маханеўскі жадае далей пасьпехаў у далейшай працы арганізацыі, пажадаю і я ім пасьпехаў, але перадусім пажадаю, каб арганізацыя зрабіла нацыянальны касцюм для жанчын такі, каб ён сапраўды рэпрэзэнтаваў прыгожую народную вопратку Беларускі і гэтым лучыў нас з нашым народам, а не аддалаў нас ад яго. Сумна яшчэ гэта й таму, што гэта здарылася якраз у Мэльбурне, дзе паходзіць сп. Маханеўскага жывуць і працуюць выдатныя беларусаведы. Цікава, ці праца над вывучэньнем беларусаведы не нагадвае ўспомненнага факту з вопраткай?

Няхай-жа гэтыя мае шчырыя выказваньні нікога ня зьнеахвочваюць да далейшае працы, я гэтым чынам хачу толькі прасіць больш увагі і дакладнасьці да рэчаў дарагіх кожнаму Беларусу,

(Заканчэньне па 7-ай балоне)

ВЛАСТ (ВАЦЛАЎ ЛАСТОЎСКІ)

Адзінокі

ЭПІЗОД З ЖЫЦЦЯ ФРАНЦІШКА СКАРЫНЫ

Палац перад ратушкай у Вільні. На мураваным падвышэньні стаіць маістэрацкі ўрадовец, ліццютучы рэчы даўжбітоў. Яго абступае гарадзкая публіка: мяшчане, мяшчанкі, купцы, сьвятары абодвых законаў, студэнты, якія вучацца ў замежных унівэрсытэтах, чэрындзь.

Урадовец:

Во гэту груду кніг, панове, будзем прадаваці, хто купіць ахвочы просім аглядаці!

(Цікавыя падыходзяць да кніг, зваленых у груду на пляцы).

I студэнт: (разгортваючы грубы фаліант, да свайго калегі):

Старасьвецкім, роўным пісана ўставам; многа працы, добрая аправа, ды, на жаль, навейшых тут дарма шукаць ідэяў.

II студэнт:

Усё-ж прыгожы гэты завіток ізь зьмеяў! Каб ён быў у боскім стылю адраджэньня, я-б гатоў быў даці...

III студэнт (сьмяючыся):

Скажаш, чэсьць свайго іменьні!... Мала тут лаціны, — болей усё букі... Ёсьць у прастай мове дзя пааспальства друкі... Не, шукаць дарэмна тутата, што жывое, У духу гуманізму... Больш усё такое, не для нас, асьвету знаюць што замежную, творы Аліг'еры, Гуса думку бунтэжную...

I манах:

Во так карае Бог рушыцеляў закону! Яго-ж сьвятыя словы Франціш крануў рукою у кнігах, ім самым наноў надрукаваных...

I мешчанін:

Такіх даўней каменьнем пабівана!

II мешчанін:

І моладзі ў навуку, рубалі гэткім руку.

II манах:

Вось ён ідзе... Бязбожнік!

III мешчанін:

Ён толькі новамоднік; Бязбожнасьці няма ў ім.

I манах:

Пракляты вы да веку, што мудрыце ў пісьме; што анельскай рукою накрэсьлена было!

I Францішканец:

Свае яго ня любяць,

затое, бач, і губяць.

II Францішканец:

А што-ж у іх усё пайшло?

I Францішканец:

Ён кнігі пераклаў у мову іх прыродную, Яны-ж работу ўсю яго прызналі за нягодную.

I пан:

Прост дзіва: ён навукі скончыў многа І доктарам сабе мянуе, А сам гарнецца да паспальства І кнігі ім друкуе?!

II пан:

Што кнігі для мяшчан тутэйшых, і цёмнага паспальства. Дзіўна! Ня бачу мудрасьці я ў ім, бо-ж гэта прост наўна!... Тут, дзе шляхты род з Італьяскае зямлі вядзе пачатак свой, — хоць, праўда, агрубёў між гэтага народу, — усё-ж, традыцыя і кроў, павінны падказаць, што мы, ад шляхты да паноў, к лаціне віны павяртаць! А гэтых, шкодных пісьмакоў паспальных да ката даць!

Урадовец:

Адцэнены на копы дзьве, во тыя кнігі ўсе, хто з вас, панове, болей?

Аб заданьнях беларускага студэнцтва

(Заканчэньне з 7-ай балоны)

трэба, каб гэтыя беларускія студэнтка прайма прынясе пазытыўныя вынікі. Захад, а асабліва Амэрыка што раз больш разумеюць імпэрыялістычную палітыку Савецкага Саюзу і тую ролю, якую іграюць нерасейскія народы ў пастаўленыя нутраньне стабільнасьці гэтай імпэрыі. Такія факты, як удзел Беларусаў у радыё «Вызваленьне», запрашваньне беларускіх прадстаўнікоў і прадстаўнікоў іншых нацыянальных эміграцый у пераддзяржаўныя камісіі Амэрыкі, вывучаючы савецкую агрэсію, а таксама галасы сымпатыі і падтрымкі з боку некаторых кангрэсменаў Амэрыкі ды паасобных палітыкаў Ангельшчыны, сьветчаць аб тым, што пытаньне нацыянальнае падсавецкіх народаў, у тым ліку і пытаньне беларускае, набіраюць міжнароднага палітычнага значэньня. Хаця яшчэ палітыка Кеннеды, палітыка паўстрымоўнага, пануе на амэрыканскіх унівэрсытэтах, тым ня менш у тактыцы і ў спосабе выкладаньня ейных прынцыпаў можна заўважыць зусім другі тон. Пытаньне нацыянальнае на сьняняціні час яшчэ ёсьць у сталы вывучаньня і зьянае канчатковае вырашэньне Амэрыканцамі пачуем трохі пазьней. У гэты час грамадзкая арганізаванасьць, супольнае дзеяньне зь іншымі народамі, ды ў ня меншай меры актыўнасьць грамадзка-вырабленай і нацыянальна сьведомай інтэлігенцыі могуць шмат прычыніцца да атрымання лепшых, гэта значыць адпавядаючых нашым і нашаму народу, рэзультатаў.

Вось гэта ў васнаўным тым заданьні, якія гісторыя і сьняняціні палітычнае патрабаваньне ўскладаюць на беларускіх студэнтаў на эміграцыі.

Развой палітычных падзеяў на сьняняціні час дае надзею і веру, што нашая

праца прынясе пазытыўныя вынікі. Захад, а асабліва Амэрыка што раз больш разумеюць імпэрыялістычную палітыку Савецкага Саюзу і тую ролю, якую іграюць нерасейскія народы ў пастаўленыя нутраньне стабільнасьці гэтай імпэрыі. Такія факты, як удзел Беларусаў у радыё «Вызваленьне», запрашваньне беларускіх прадстаўнікоў і прадстаўнікоў іншых нацыянальных эміграцый у пераддзяржаўныя камісіі Амэрыкі, вывучаючы савецкую агрэсію, а таксама галасы сымпатыі і падтрымкі з боку некаторых кангрэсменаў Амэрыкі ды паасобных палітыкаў Ангельшчыны, сьветчаць аб тым, што пытаньне нацыянальнае падсавецкіх народаў, у тым ліку і пытаньне беларускае, набіраюць міжнароднага палітычнага значэньня. Хаця яшчэ палітыка Кеннеды, палітыка паўстрымоўнага, пануе на амэрыканскіх унівэрсытэтах, тым ня менш у тактыцы і ў спосабе выкладаньня ейных прынцыпаў можна заўважыць зусім другі тон. Пытаньне нацыянальнае на сьняняціні час яшчэ ёсьць у сталы вывучаньня і зьянае канчатковае вырашэньне Амэрыканцамі пачуем трохі пазьней. У гэты час грамадзкая арганізаванасьць, супольнае дзеяньне зь іншымі народамі, ды ў ня меншай меры актыўнасьць грамадзка-вырабленай і нацыянальна сьведомай інтэлігенцыі могуць шмат прычыніцца да атрымання лепшых, гэта значыць адпавядаючых нашым і нашаму народу, рэзультатаў.

Вось гэта ў васнаўным тым заданьні, якія гісторыя і сьняняціні палітычнае патрабаваньне ўскладаюць на беларускіх студэнтаў на эміграцыі.

А. Дунін

Ліст з Магілёва

(ПЕРАДАЧЫ З РАДЫЁСТАНЦЫ «ВЫЗВАЛЕНЬНЕ» ЧУТНЫ НА БАЦЬКАЎШЧЫНЕ)

Нядаўна радыёстанцыя «Вызваленьне» атрымала ліст з Магілёва, датаваны паштовай пячаткай з 14-га лістапада 54-га году. Аўтар гэтага лісту, як выглядае з ягонага зместу, — гэта вучаніца 10-ае класа магілёўскае школы. Аднак, няма найменшага сумленьня, што ліст прайшоў праз патрэбныя цензурныя інстанцыі (калі не напісаны самімі «цензораў»), без чаго ён ня трапіў-бы на Захад. Аб гэтым кажуць таксама змест і тон лісту, што нагадвае звычайную савецкую агітку.

«Аўтарка» зварочваецца да дыктараў радыёстанцыі «Вызваленьне» з лаянкай на Амэрыку і хвалай «бацькоўскае лаўкі» савецкага ўраду. Аднак у лісьце «магілёўскае дзесяціклясьніцы» знайшлася і адно вельмі цікавае сьцьверджаньне. Наша незнаёмая «карэспандэнтка» ўсхвалявана кажа: «Так, ёсьць і тут яшчэ гэтыя людзі, што вераць вашай мане, аднак, на ваш жаль, іх вельмі мала, і ад іх вам будзе вельмі блага падтрымка».

З усяго гэтага, улічваючы прапарцыю праўды і хлусьні ў цензураваных савецкіх заявах, мы мусім зрабіць два вельмі важныя і папашаючыя вывады:

1) Радыёперадачы «Вызваленьня» чутны на Беларусі і маюць сваіх слухачоў, што змушае савецкую прапаганду змагацца супраць гэтага.

2) На Беларусі ёсьць людзі (дарма «дэсяціклясьніца» запэўнівае, што іх быццам-бы мала), якія вераць вольнаму слову праўды.

Янка З.

Фэлетон

Дзеяч № 1 або лягерная палітыка

І вось, набраўшыся злосьці, хачу сьняня пагаварыць аб адным такім збеге. «Ша! — чую ўжо крык — можа й аж зза мора — «ня выносіць сьмецця з хаты!...» А я кажу — для добра агульнае справы не зашкодзіць і вымесьці хату — хоць пад Каляды...

Няма дакладнай меркі на тое, калі лепш маўчаць, а калі гаварыць. Але пэўныя крытэрыі ўсё-ж існуюць: калі маўчаньне прыносіць больш шкоды, дык трэба гаварыць. І гэты мамэнт прыйшоў. Гэты балючы зуб — адзін з нашых дзеячоў. Назавем яго дзеячом № 1, каб ня блытаць паслыя зь іншымі. І вось ён, будучы яшчэ на Беларусі, а пасля ў незаўсёды добрай памяці лягерах ДП, рабіў палітыку. Палітыку ня лягерную — самую запраўдную, у меру таго, як толькі на гэта пазвалілі магчымасьці. Аднадзюмы яго шанавалі, ворагі — баяліся. У шмат якіх пытаньнях і для шматлікіх ён быў апошні інстанцыя. Было гэтак яшчэ даволі доўга пасля заканчэньня лягернага прывяду. Але вось прыйшоў мамэнт, калі палітычныя колы, рэпрэзэнтантам якіх навокі быў доўгі час дзеяч № 1, дазволілі сабе на дзёркасьці не згадзіцца з адным дыпламатычным рухам гэтага дзеяча. Ад таго часу ён зрабіў пераацэнку вартасьцяў ды прызнаў усю дзейнасьць тых палітычных колаў за няправільную, апартуістычную, а то і... зрадніцкую. Праўда, працы ён не закідаў, і ў іншай галіне яшчэ раз выказаў свае арганізацыйныя і дыпламатычныя здольнасьці. Усё-б было яшчэ добра, і нават зразумела, каб гэты быў фінал — гэты чалавек мае свае слабасьці. На жаль, гэта быў толькі пачаток...

Дзеяч № 1 заеўся. Заеўся і пачаў ганьбіць усіх і ўсё. Калі некаторыя адзінкі, дзейнікі і прэса пачалі рэагаваць — праўда, мо незаўсёды ўдала — дык гэта дадало толькі яму газарту. А ў газарце чалавек, нават і палітык, не заўсёды адказвае за свае паступкі, хоць шкадаваць іх пасля даводзіцца бадай заўсёды. І вось наш дзеяч-палітык кінуў усе свае сілы й уплывы ў галіну байкатаў. Першым чынам — загад байкатаваць пэўныя прэсавыя органы. Яшчэ раз сьхільнае галова перад ягонымі здольнасьцямі: ён дасягнуў, што ў вадзін краіне кальпартацыя такой газэты, як «Бацькаўшчына», была ўстрымана. Ня сумляваемся, што дзеяч № 1 запісаў гэта, як адзін з галаўнейшых сукцэсаў свае палітычнае працы... Гэта дадало яму ахвоты да далейшай дзейнасьці ў гэтым кірунку. Садыцца наш дзеяч ды піша Прэзыдэнту БНР ультыматум, даючы яму трохднёвы тэрмін, каб... пагадзіць беларускую эміграцыю, не гаворачы ўжо аб іншых, яшчэ менш геніяльных патрабаваньнях. Шкада, што забыўся ён дадаць да іх гэтыя-ж геніяльныя рэцэпты. Пара на-

Архiп Папiска

Гадавіна Слуцкага Паўстаньня у Брадфортзе

Слуцкае паўстаньне зьдўляецца адной з найважнейшых падзеяў у гісторыі змаганьня беларускага народу за незалежнасьць. Кожны год Беларусы годна адзначаюць гэтую слаўную гадавіну, наладжваючы акадэміі, прысьвечаныя памяці Слуцкіх змагароў аддаўшых сваё жыцьцё на аўтар Бацькаўшчыны. Належа і годна адзначыла 34-ую гадавіну Слуцкага паўстаньня і беларуская група ў Брадфортзе (Ангельшчына).

Жалобны малебен-паніхіду адправіў беларускі сьвятар а. Крыт з удзелам

Камбатант

Гадавіна Слуцкага Чыну у Крэзо

Дня 28 лістапада Беларусы ў Крэзо (Францыя) адсвяткавалі 34-ую гадавіну Слуцкага паўстаньня: у гэты дзень аддалі належную пашану тым, што «пайшлі паміраць, каб жыла Бацькаўшчына».

Раніцай Рэктар Беларускай Рэлігійнай Місіі ў Вольгіі а. Ф. Чарняўскі атправіў Божаю Службу за Слуцкіх Паўстанцаў і ўсіх тых, што злажылі сваё жыцьцё на аўтар Бацькаўшчыны. Пры гэтай нагодзе сказаў прыгожае казаньне аб значэньні сьвётайнага Марыянскага году і перадаў Папскае багаславецтва.

Па паўдні ў памяшчэньні мясцовага

М. Булыга

Паведамленьне

Задзіночаньне Беларускіх Вэтэранаў у Аўстраліі выдала друкам і фото-друкам сьв. іконы: Жыровіцкае Божае Маці, сьв. Эўфрасіньні Полацкай, партрэты адкрыткамі: Вялікага Князя Вітаўта, цэлы рад паштовых карткаў для каляднік і вялікодных сьвятаў. У найбліжэйшым часе выйдуч партрэты Кастуся Каліноўскага, Янкі Купалы ды сьв. іконы Нярукатворнага Спаса, Маленьнае а часы

АСАБІСТАЕ

Беларус 30 год, шофэр, які мае собскі новапабудаваны дом, жадае ў мэтах жаніцьбы завесці перапіску й атрымаць фотарафію ад дзяўчыны або жанчыны беларускай ці расейскай нацыянальнасьці. Пісаць на адрас:

Nikolai Pobolovez, Oberlinxweiler Siedlung (Saar).

ШУКАЮЦЬ

Дусю Гагараўку з маткаю із сталіцы Чырвоні Вёраг Жлобінскага раёну, Гомельскай акругі, якіх Немцы прымушова вывезьлі ў Нямеччыну 3 кастрычніка 1943 году, і Хвядося Пакідку із Стрэшынскага раёну Гомельскай акругі, якога 11. 10. 1943 году вывезьлі Немцы ў Нямеччыну і які да 1945 году працаваў у паравозна-рамонтным дэпо ў Трыеры — шукае Мікалай Поболёвец. Весткі слаць на адрас:

Nikolai Pobolovez, Oberlinxweiler Siedlung (Saar).

★

Цана абвэстак — 20 фэнігаў за кожнае слова. Плата наперад.

УВАГА! **УВАГА!**
У СПРАВЕ БАНКАЎСКАГА КОНТА БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»

Многія, пераказваючы грошы на банкаўскае konto «Бацькаўшчыны», палююць адно нумар konta і назоў банку, а не падаюць соьбьнікa konta, а таму гэтак пераказаныя грошы часта вяртаюцца назад. Таму ў далейшым просім грошы за гэтую, як і за кніжкі, пераказвань на гэты адрас:

Administration der weissruthenischen Zeitung „Buckaucyna“, Bankkontonummer 357-125, Bayerische Hypotheken- und Wechselbank, München.

На фонд беларускай кніжкі

(Працяг)

32. Падпісны ліст № 126, зьбіральнік сп. Б. Даніловіч: С. Кірылік — 5 амэр. далараў, М. Валько — 2, Грыцкевіч — 1, А. Русак — 1, А. Шастак — 2, Латушкін — 1, Я. Стахэйка — 2, С. Грыцкевіч — 5, Я. Чатырка — 2, М. Чатырка — 5, Р. Казак — 1,50, С. Янкоўскі — 2, М. Тулейка — 1, А. Андрэя — 1, Б. Данілюк — 2, Д. Філановіч — 1, Я. Падарожны — 0,50, Б. Даніловіч — 5, А. Даніловіч — 2, Э. Даніловіч — 1. Разам — 43 амэр. далары.

33. Надзея Барт зь Нямеччыны — 10 ням. марак.

34. Падпісны ліст № 5, зьбіральнік сп. Э. Будзька: М. К-га — 10 амэр. далараў, Э. Б-ка — 10 амэр. дал. Разам — 20 амэр. далараў.

Усім Паважаным Грамадзянам, што далі складкі, як і Паважаным Зьбіральнікам выражам шчырую падзяку.

Выдавецтва «Бацькаўшчыны»

мясцовага царкоўнага хору. Пасьля паніхіды ў залі Беларускага Дому быў прачытаны сп. Паўлоўскім рэфэрат, які асабліва падчыркнуў значэньне Слуцкага паўстаньня ў гісторыі беларускага нацыянальна-вызвольнага руху. Акадэмія закончылася адсьпяваньнем прысутнымі «Сьпі пад курганам герояў». Зь вялікім узрушаньнем разыходзіліся дамоў удзельнікі акадэміі, аддаўшы чэсьць адважным Слуцкім змагарам.

мэрства адбылася ўрачыстая акадэмія, якую адкрыў старшыня тутэйшай сэкцыі Аб'яднаньня Беларускіх Работнікаў сп. Гасьцэў і прывітаў прысутных. Акадэмія пачалася песняй «У гушчарах пакрытых імгою». Рэфэрат аб Слуцкім паўстаньні прачытаў сп. М. Булыга. Ад Украінцаў вітаў Беларусаў старшыня ўкраінскай сэкцыі А. У. Р. Ф. сп. Гаўрылец. На ўрачыстасьці былі дэкламаваныя патрыятычныя песні й адчытаная паэма «Случчына». Акадэмія закончылася адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну.

М. Булыга

(для праваслаўных і каталікоў у васьбных стылях). Усе гэтыя паштовыя карткі прадаюцца ў цане 5 цэнтаў за штуку. за фото ў колерах (ручнае выкананьне алейнымі хвабамі) па 15 цэнтаў за штуку.

Просім усе беларускія арганізацыі памаччы нам у распаўсюджваньні і самым прысылаць заказы, чым паможае далейшай выдавецкай працы нашай арганізацыі. Хто жадаў-бы мець вылічаныя партрэты або іконы ў павялічаным разьмеры, можа атрымаць услкі фармат. Заказы выконваюцца шыбка й кваліфікавана. Усе заказы просім слаць на вышэй пазадзены адрас ЗЭВ. Сьв. іконы для царкваў высылаем зарадна.

З. Б. В. у Аўстраліі.

ВЫПІСВАЙЦЕ, ЧЫТАЙЦЕ Й ПАШЫ-РАЙЦЕ БЕЛАРУСКІЯ КНІЖКІ —

— ВЫДАВЕЦТВА

«БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»!

Нашыя Прадстаўніцтвы

Ангельшчына:
Mr. Aleksander Laszuk, 97 Moore Park Road, London S.W. 6.

Бэльгія:
Vasil Ščečka, 19, Place Hoover, Louvain.

Данія:
J. Lobejko c/o H. C. Jensen, Leifsgade 6 III tv. Kobenhavn S.

Францыя:
Section Bielorussienne de C.F.T.C. 26, Rue de Monthon, Paris 9.
b) Bonifay Prytycki, 17, rue Roger Salengro Lys les Lannoy (Nord).

Швэцыя:
Basil Lukaszyk c/o Hammer Ringvagen N. 123/III, Stockholm.

Аргентына:
Asociacion Bielorusa en la Argentina, Calle Coronel Sayos 2877, Valentin Alsina, p-cia Buenos Aires.

Аўстралія:
Mr. Donat Jackievič, 60 Fisher St., East Brisbane, Q.-Id.
Mr. M. Palashuk, 17 Sparks Ave, Fairfield, Vict., Australia.
c) Mr. Jan Carnecki, 306, Sandgate Rd., Shortland, N.S.W.
d) Filip Dareuski, 15 Vindsor St., East Perth, W. A. Australia.

Бразылія:
Carlos Cimafejčyk, Prasa 76, Tiridentes, Curitiba - Parana.

Канада:
Prince Arthur Lunch, 73, Prince Arthur St. E. Montreal, Q., Canada.

ЗША:
a) Mr. B. Danilovich, 222 Suydam St., New Brunswick, N. J.
b) Mr. M. Serdeczenko, 7851 Sherwood Ave, Detroit 11, Mich.
c) Mr. V. Duniec, 2502 W. 7. St., Cleveland, Ohio.
d) Mr. L. Bielenis, 2042 W. St. Paul Ave Chicago 47, Illinois.

Новая Зэльандыя:
Mr. Marian Karamieuski, 88, Hercules Drayve, Roxburgh-Hydro.

З гэтых Прадстаўніцтваў просім у паасобных краінах выпісваць «Бацькаўшчыну» й на іх адрас перасылаць за яе належнасьць.